

Debata kao kreativni poticaj na razvoj govornih vještina djece mlađe školske dobi

Brozičević, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:998486>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Lucija Brozičević

DEBATA KAO KREATIVNI POTICAJ NA RAZVOJ GOVORNIH
VJEŠTINA DJECE MLAĐE ŠKOLSKE DOBI

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Lucija Brozičević

**DEBATA KAO KREATIVNI POTICAJ NA RAZVOJ GOVORNIH
VJEŠTINA DJECE MLAĐE ŠKOLSKE DOBI**

Diplomski rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, srpanj 2024.

„Poeta nascitur, orator fit“

-Pjesnikom se rađa, govornikom se postaje.

Kvintilijan

ZAHVALA

Od srca najveće hvala mojoj mentorici, profesorici Katarini Aladrović Slovaček, na nesebičnoj pomoći, podršci i lijepoj riječi koja me gurala i motivirala da utjelovim ovaj diplomski rad. Također, zahvaljujem svakom profesoru Učiteljskog fakulteta koji je svojim primjerom pokazao koliko je vrijedno i važno moje buduće zvanje učitelja.

Posebno se želim zahvaliti svojoj predivnoj obitelji što su od početka mog obrazovnog putovanja bili uz mene, bodrili me, podizali kada sam padala i brisali suze kada sam plakala. Bez vas ništa od ovoga ne bi bilo moguće i zato hvala Vam!

I kao šećer na kraju, moja neizmjerena zahvalnost ide i mojoj boljoj polovici.

Hvala ti, Karlo, što me svojom nesebičnom ljubavlju i podrškom svakim danom motiviraš da budem bolji čovjek!

Blagoslovljena sam što vas imam.

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je *Debata kao kreativni poticaj na razvoj govornih vještina kod djece mlađe školske dobi*. Kao što i sam naziv govori, u ovom radu osvrnut ću se na poticanje debate u nastavi kroz provedbu istih. Ponuditi učeniku mogućnost za razvoj njegova kritičkog promišljanja i argumentiranja od iznimne je važnosti. Stoga debata, kao strukturirana i argumentirana rasprava o unaprijed zadanoj tezi potiče učenika da argumentirano iznese svoj stav, poštujući tuđi. Važno je istaknuti kako je komunikacijska kompetencija važan preduvjet za bilo kakav oblik rasprave, tj. važno je poznavati strukturu jezika i načela uporabe tih struktura u različitim situacijama i aktivnostima.

Cilj ovoga rada je osvijestiti učenike mlađe školske dobi, ali i njihove učitelje, o važnosti provedbe debate u nastavi Hrvatskoga jezika. Naglašene su sve bitne odrednice debate koje su na kraju ovoga rada i prikazane kroz provedeno istraživanje. Istraživanje je provedeno u Osnovnoj školi Hrvatski Leskovac u trajanju od 2. veljače do 8. veljače 2024. godine. U istraživanju je sudjelovalo jedanaestero učenika četvrtog razreda od čega su 54,5 % djevojčice, a 45,5 % dječaci, odnosno šest djevojčica i petorica dječaka. Instrument istraživanja bio je upitnik sastavljen od 23 tvrdnje koji je dan učenicima prije provedbe triju debata i zatim nakon provedbe istih. Također, tijekom debatiranja promatrana je neverbalna komunikacija učenika između dviju suprotstavljenih strana. Temeljni cilj istraživanja bio je ispitati koliko debata pomaže u razvoju govornih vještina učenika mlađe školske dobi.

Ključne riječi: debata, komunikacijska kompetencija, učenik, nastava

SUMMARY

The topic of this thesis is *Debate as a creative stimulus for the development of speaking skills in children of younger school age*. As the name itself suggests, in this paper I will focus on encouraging debate in classes through its implementation. Offering the student the opportunity to develop his critical thinking and argumentation is extremely important. Therefore, the debate, as a structured and argumentative discussion about a predetermined thesis, encourages the student to state his position in an argumentative manner, respecting others'. It is important to point out that communicative competence is an important prerequisite for any form of discussion, i.e. it is important to know the structure of language and the principles of using these structures in different situations and activities.

The aim of this paper is to make students of younger school age, as well as their teachers, aware of the importance of implementing debate in the teaching of the Croatian language. All important determinants of the debate are emphasized, which are presented at the end of this work and through the conducted research. The research was conducted at the Hrvatski Leskovac Elementary School from February 2 to February 8, 2024. Eleven fourth-grade students participated in the research, of which 54.5% were girls and 45.5% were boys, that is, six girls and five boys. The research instrument was a questionnaire composed of 23 statements that was given to the students before and after the three debates. Also, during the debate, the students' non-verbal communication between the two opposing sides was observed. The main goal of the research was to examine how much debate helps in the development of speaking skills of students of younger school age.

Key words: debate, communicative competence, student, teaching

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KOMUNIKACIJA (O KOMUNIKACIJI)	2
2.1. <i>Važnost poticanja komunikacije u ranoj školskoj dobi</i>	2
3. RAZVOJ KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE	3
3.1. <i>Psiholingvistički aspekti razvoja komunikacijske kompetencije</i>	3
3.2. <i>Sociolingvistički aspekti razvoja komunikacijske kompetencije</i>	4
4. GOVORNIŠTVO	5
4.1. <i>Povijest govorništva - Antička retorika</i>	5
4.2. <i>Važnost govorništva u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju</i>	6
5. DEBATA	7
5.1. <i>Povijest debate</i>	7
5.2. <i>Struktura debate u nastavi</i>	8
5.3. <i>Cilj i utjecaj debate u nastavi</i>	9
5.4. <i>Vrednovanje debate u nastavi</i>	10
6. ISTRAŽIVANJE	12
6.1. <i>Opis uzorka</i>	12
6.2. <i>Opis instrumenta istraživanja</i>	12
6.3. <i>Ciljevi i hipoteze istraživanja</i>	12
6.4. <i>Rezultati istraživanja</i>	13
7. ZAKLJUČAK	48
Literatura	49
Prilozi	51
<i>Upitnik o samoprocjeni učenika o svojim govornim vještinama</i>	51
<i>Fotografije učenika tijekom pripreme debata i debatiranja</i>	54
Izjava o izvornosti diplomskog rada	56

1. UVOD

U ovome radu željela se ispitati važnost i utjecaj debate na razvoj govornih vještina djece mlađe školske dobi. Djeca mlađe školske tijekom svog školovanja, ali i života izvan tog sustava, susreću se s brojnim izazovima. Jedan od tih izazova njihova je komunikacija koja je jedan od ključnih čimbenika djetetova razvoja. Bez komunikacije nema života, ili ako ga i ima, izuzetno je težak. Zato je važno i fizički i psihički biti u djetetovu životu. Komunikacija s djetetom, bilo to verbalna ili neverbalna, krucijalan je dio djetetova života. Od njegova rođenja, dijete je spremno za komunikaciju. Na početku je to samo plač, ali i taj plač govori sam za sebe i govori mnogo! Pokreti lica novorođenčeta, pokreti tijela, grčenje, mrštenje, sve je to komunikacija kojom će novorođenče preživjeti, „reći“ i pokazati što mu je u tom trenutku potrebno. Ono najvažnije, ali i najljepše, od svega je da će majka tu komunikaciju, te znakove i potrebe odmah prepoznati. Upravo je u tome čar komunikacije i zato je treba njegovati i poticati – raditi na njoj. Zbog preopterećenja svakodnevnog ubrzanog načina života, ali i preopterećenog školskog sustava, dolazi do manjka rada na razvijanju govora i govornih vještina djece mlađe školske dobi.

Srž ovoga rada predstavlja debatu kao zasebnu nastavnu jedinicu u okviru predmeta *Hrvatski jezik* koja svojom strukturom i načinom izvođenja za učenike predstavlja odmak od klasičnog i približavanje suvremenom. Debata kao svojevrsna nastavna tehnika izvolijeva prisutnost jezika (govora) i mišljenja što je idealan spoj za razvoj istog. U ostvarenju temeljnog cilja valja u nastavi redovito poticati na govor, razgovor i iznošenje vlastitog mišljenja.

Upravo se iz tog razloga ovaj rad bavi debatom kao važnom nastavnom metodom jezičnoga izražavanja u nastavi Hrvatskoga jezika. Temeljni je cilj pisanja ovog diplomskog rada ispitati koliko debata pomaže u razvoju govornih vještina učenika mlađe školske dobi. U radu se polazi od pojašnjenja komunikacije te koliko je i zašto važno njeno poticanje i razvijanje za dijete u ranoj školskoj dobi. Potom, iznosi se povijest samog govorništva i debate te njihova struktura, utjecaj i važnost u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju.

U sklopu ovoga rada odrađen je istraživački dio koji, uz pomoć upitnika, predstavlja samoprocjenu učenika o svojim govornim vještinama prije i nakon provedbe triju debata. Iako nije bilo u fokusu istraživanja, kroz upitnik se također saznaje i o samoprocjeni jezičnih djelatnosti učenika te uključenosti roditelja. Zanimljivo je bilo promatrati kako učenici kroz debate postaju samouvjereniji, komunikativniji i ekspresivniji. Analizirajući podatke uviđaju

se pozitivne promjene u učeničkim stavovima o svojim govornim vještinama nakon provedenih triju debata. Svi rezultati koje su učenici izložili, predstaviti će se u istraživačkom dijelu rada.

2. KOMUNIKACIJA (O KOMUNIKACIJI)

Riječ „komunikacija“ izvedena je od latinskoga pridjeva *communis*, čije je značenje „javni“, „koji dijele mnogi“ (Lupis, 2002). Komunikaciju doista dijele mnogi i na mnoge načine, no s jednakim ciljem. Mnogo je i različitih definicija koje ju opisuju, no jedno je sigurno- život bez komunikacije, život je bez ljudi. Brojna istraživanja pokazala su da čovjek 75% svoga dana provede u komunikaciji, povezujući s drugim ljudima. Ono je važan element čovjekova svakodnevnog djelovanja u društvu. Tomić, Radalj, Jugo (2020), definiraju komunikaciju kao razmjenu iskustva te da se za sve žive organizme u određenoj mjeri može reći da razmjenjuju iskustvo.

2.1. Važnost poticanja komunikacije u ranoj školskoj dobi

Dijete u ranoj školskoj dobi svakodnevno doživljava nova, dotad nepoznata iskustva. Komunikacija s djetetom u tim trenucima od ključne je važnosti. Ona u djetetu gradi samopouzdanje i budi osjećaj sigurnosti. Komunikacijom dijete razvija pozitivan odnos i s okolinom, ali i sa samim sobom. Otvorenost i iskrenost početak su dobre i kvalitetne komunikacije. Miljak (1987) govori kako se komunikacija između djeteta i majke, odgojitelja, vršnjaka i šire zajednice ne može promatrati kao zaseban aspekt dječjeg razvoja, već mora biti sagledana kao dio djetetovog kognitivnog, socijalnog i govornog razvoja. Kako bi se komunikacija uspostavila i razvila, potrebno ju je poticati. Poticanjem će početna interakcija prerasti u *komunikaciju*. Tatković, Diković i Tatković (2016) ističu da uspješnost i kvaliteta odgojno-obrazovnog okruženja zavise od komunikacije između odgojitelja i djece, odgojitelja i roditelja te odgojitelja i stručnih suradnika. U odgojno-obrazovnom procesu bitno je osigurati situacije i atmosferu koja će poticati komunikaciju među djecom, ali i komunikaciju između odgojitelja i djeteta na svim razinama. No kako bi ta komunikacija uopće mogla biti nazvana *komunikacijom*, dijete mora biti motivirano za ovladavanjem jezičnih djelatnosti koje su preduvjet za ostvarenje komunikacijske kompetencije.

3. RAZVOJ KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE

Komunikacija je sastavni dio čovjeka i njegova života. „Naši životi temelje se na odnosima s drugim ljudima, a ti odnosi ovise o komunikaciji“ (Tomić, Radalj, Jugo, 2020: 8). Valjalo bi se prisjetiti čovjekova predaka i njegove jezično površne komunikacije, no ipak komunikacije, koja mu je u doslovnom i nedoslovnom smislu donijela plodove. Bez tih predaka i njihove evolucije, današnjeg „modernog“, medicinsko i tehnološki naprednog svijeta ne bi bilo. No za takav ishod potrebno je barem dvoje, što bi značilo, komunikacija se zbiva u dva smjera. „Prvi nastoji razumjeti misli i osjećaje koje izražava druga osoba, a drugi na te misli odgovara na djelotvoran način“ (Lupis, 2002: 19). Za dobru komunikaciju, prema *Lupis* (2002), osim što treba posjedovati vještine *slušanja* i *promatranja* drugih te razumjeti njihove poruke, treba i posjedovati vještine prenošenja vlastitih ideja i osjećaja drugima kako bi ideje i osjećaji mogli biti od pomoći, tj. treba posjedovati komunikacijsku kompetenciju. „Izraz «komunikacijska kompetencija» sastoji se od dvije riječi koje u kombinaciji znače «kompetencija za komuniciranje». Ta jednostavna leksičko-semantička analiza otkriva činjenicu da je temeljna riječ u sintagmi «komunikacijska kompetencija» riječ «kompetencija».“ (Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007: 84). Komunikacijska kompetencija u nastavi omogućava učenicima da imaju sposobnost biti vješti govornici, ali i pisci, hrvatskoga jezika u različitim situacijama, što bi značilo da komunikacijska kompetencija osim što podrazumijeva i gramatičku kompetenciju, podrazumijeva i sociolingvistička i psiholingvistička pravila same uporabe te gramatike (Vrhovac, 2001).

3.1. Psiholingvistički aspekti razvoja komunikacijske kompetencije

Ljudski mozak stvorio je misao i procesuirao ju u riječ. Dakle, uz razvoj jezika, uslijedio je i razvoj mišljenja (Aladrović Slovaček i Pintar, 2013). Mnogi poznati filozofi kao što su Aristotel i Platon, brojni pedagozi, lingvisti i psiholozi, od Piageta, Vigotskog i de Saussurea, bavili su se povezanošću ljudske psihe i jezika smatrajući ih usko povezanima. *Um* i *govor* obilježja su čovjeka kao bića (Aristotel, 1989). Dakle, jedno ne bi funkcioniralo bez drugog. Mišljenje se ne može izgovoriti bez jezika, a jezik se ne može stvoriti bez mišljenja. Predstavnik kognitivne teorije, Jean Piaget (1977), smatrao je da je jezik sredstvo kojim se razmišlja o stvarnosti te da je njegovo pojavljivanje uvjetovano razinom senzomotoričke inteligencije tijekom prvih osamnaest mjeseci djetetova života (Aladrović Slovaček i Pintar, 2013). Piaget je podijelio

djetetov razvoj na stadije; senzomotoričko razdoblje (od rođenja do 2. godine života); predoperacijsko razdoblje (od 2. do 7. godine života); fazu konkretnih operacija (od 7. do 11. godine života) te fazu formalnih operacija koja započinje adolescencijom te traje tijekom odrasle dobi. Svaka od tih faza obilježena je brojnim promjenama u djetetovu ponašanju, mišljenju i govoru. Kognitivna teorija, čiji je predstavnik prethodno spomenuti Jean Piaget, zagovara povezanost s kognitivnim sposobnostima čijem uspješnom jezičnom razvoju prethodi razvijeno mišljenje. Brojni zagovornici kognitivne teorije smatraju kako dijete ne može shvatiti značenje neke rečenice ukoliko najprije nije svjesno osnovnih pojmova na koje se odnose riječi u toj rečenici. Tek kada će to „iskusiti“, „proživjeti“, na temelju vlastitog iskustva, tek tada će ono biti sposobno za usvajanje tih pojmova, riječi pa na kraju i same rečenice (Prebeg-Vilke, 1991). Uz Piageta, veliko značenje za kognitivnu teoriju ima i Lav Vygotsky koji je, za razliku od Piageta, odvojio mišljenje od jezika smatrajući kako imaju odvojene temelje koji tek ujedinjeni djeluju jedno na drugo. Prema Vygotskom (1962), društveno povezivanje i priopćavanje, temeljna je funkcija govora.

3.2. Sociolingvistički aspekti razvoja komunikacijske kompetencije

Kao što je već prethodno spomenuto, komunikacijska kompetencija osim što podrazumijeva i gramatičku kompetenciju, podrazumijeva i psiholingvistička, ali i sociolingvistička pravila same uporabe te gramatike (Vrhovac, 2001). Desetljećima unatrag, pojavile su se razne teorije koje su pokušavale odgovoriti na isto pitanje – kako dijete ovlada jezikom. Međutim, jedna se teorija posebno istaknula – sociolingvistika. Sociolingvistika je zagovarala utjecaj okoline u kojoj dijete odrasta. Djetetovo usvajanje i učenje jezika razvijat će se s obzirom na osobe i događaje koji će se oko njega nalaziti tijekom njegova najranijeg života. Pojam komunikacijske kompetencije prvi je puta u lingvistiku ušao osamdesetih godina dvadesetog stoljeća kada ga je uveo Dell Hymes (1980) definirajući je kao „sposobnost pojedinca da između različitih podsistema odabere one jezične elemente koji su prikladni u određenoj situaciji, odnosno određenom diskursu (prema: Aladrović Slovaček i Pintar, 2013: 3). Sociolingvistika smatra kako će dijete s kojim se puno razgovara imati proširen i razvijen vokabular te određena znanja i vještine koji će ga dovesti do komunikacijske kompetencije.

„Za razliku od jezične kompetencije, komunikacijska kompetencija pokazuje ne samo poznavanje struktura jezika već i načela uporabe tih struktura u različitim društveno-kulturnim

aktivnostima, gdje se mogu manifestirati i različiti jezični varijeteti. Prema tome, komunikacijska kompetencija podrazumijeva posjedovanje gramatičke kompetencije i sociolingvističkih pravila uporabe te gramatike” (Vrhovac, 200: 16).

4. GOVORNIŠTVO

Komunikacijski obrasci zbog suvremenog su doba promijenjeni. Dolaskom tehnološki naprednih generacija, pojavila se i tehnološki napredna komunikacija. Pod tim se nazivom smatra komunikacija izvan okvira papira, olovke i trenutačnosti. Mali ekrani zamijenili su lica, prsti su zamijenili olovke. Učitelji su postali svjedocima sve lošijeg jezičnog izražavanja osnovnoškolaca. Govorništvo, kao nezastarjela i neiscrpa disciplina antičkog doba, prijeka je potreba u današnjem odgojno-obrazovnom sustavu zbog pojave brojnih jezičnih teškoća tijekom javnog govorenja učenika.

4.1. Povijest govorništva - Antička retorika

Povijest govorništva seže u doba starih Grka – doba Antike i proteže se sve do danas – do suvremenog doba. Pojam *retorika* definira se kao govornička vještina, tj., kao umijeće i teorija govorenja koja se pojavila u životima antičkih Grka kao sastavni dio njihova svakodnevnog života. Velika važnost pridaje se *učiteljima raspravljanja*, Protagori i Gorgiji, sofistima koji su „osvijestili i usustavili dotadašnje iskustveno znanje o primjerenom i učinkovitom ustrojavanju govora“ (Enciklopedija, 2024). Upravo su sofisti otvorili put moći jezičnog uvjeravanja, odvajajući jezik od stvarnosti što je, po njihovom naučavanju, isticalo govornika i njegove govorničke vrline nauštrb istinitosti izrečenog. Dakle, istinitost iznesene teze bila je u sasvim nekom drugom planu. Isticao se sam govornik i njegova moć te jačina uvjeravanja. No, grčki filozof Aristotel prepoznao je važnost u sposobnosti uočavanja bitnoga i primarnoga svojstva kojim se, putem prikladnih argumenata i strategija, a koje u sebi krije svaki predmet ili pojava, može uvjeriti (Sunara - Jozek, 2019). Njegovo učenje razlikovalo se u tri dimenzije – *ethos* (kao govornička i govornikova dimenzija), *pathos* (kao slušateljska i slušateljeva dimenzija) i *logos* (kao jezična dimenzija). „Drugim riječima svaki govor pretpostavlja osobu koja govori, predmet o kojem se govori i sredstvo kojim se o njemu govori (tj. jezik) te osobu/osobe kojoj/kojima se govori.“ (Pranjeković, 2009: 225). Dakle, Aristotelova retorika, za razliku od

sofističke, imala je istinu kao ideal. U današnjem hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju istina u javnim govorima mora biti vodilja. Istina je ta koja odgaja i obrazuje, stoga je od iznimne važnosti poticati ju. *Javno* u javnom govorenju predstavlja ono što je izgovoreno naglas i ono što nije čula samo jedna osoba, već više njih i ono što se vrlo lako može prenijeti dalje, na još ljudi. Zato je vrlo važno prenositi istinu, jer, naposljetku, samo se istinom može oblikovati argument, mišljenje i stav.

4.2. Važnost govorništva u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju

Pjesnikom se rađa, govornikom se postaje uzrečica je Kvintilijana, rimskog pedagoga i retoričara koja u sebi nosi težinu govorništva. Postati govornikom znači postati misaonom osobom, osobom koja je naučila razmišljati, logički povezivati i zaključivati na svoj kreativan i originalan način (Kišiček i Stanković, 2014). Dakle, govorništvo je vještina, a iza *vještine* potrebno je mnogo rada, truda i vježbe. Upravo je zato Kvintilijan rekao da se govornikom *postaje*. To je misao koja potiče na učenje kako *biti govornikom* - kako učiti i usavršavati kognitivne procese koji su od izuzetne važnosti za razvoj individue i njenog identiteta. Govorništvo zahtjeva stav, kritičko promišljanje i zalaganje – sve ono što jedan učenik treba na početku svog odgojno-obrazovnog, pa i životnog, puta.

„Ako naše školstvo želi mladež cjelovito pripremiti za ovaj naš svijet i usmjeriti mu svijest prema njemu, onda kolebanja oko uvođenja retorike u škole ne može biti. Kolebati se može o količini te nastave i o načinima izvedbe, pa i o nazivu predmeta, koji se može nazvati retorika, oratorstvo, govorništvo, govorna kultura, govorno izražavanje, govorna komunikacija ili kako drukčije” (Škarić, 2000: 12).

Posebna pozornost u hrvatskom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju trebala bi se dati upravo govorništvu. Rezultati brojnih istraživanja pokazali su koliko su govorne vještine kod učenika osnovnoškolske dobi vrlo slabe i da je potrebno nešto poduzeti. Učenici se suočavaju sa sve većim jezičnim teškoćama koje ih ograničavaju u njihovim svakodnevnim životima. Trema prilikom javnog govorenja, nemogućnost i strah izricanja vlastitog stava i mišljenja pa i slušanja drugih. Sve su to rupe u komunikaciji koje treba poprpati kako bi čovjek bio djelom kulture komunikacije i kulture njega samoga. „Kultura komunikacije u javnom diskursu prvi je i najjasniji pokazatelj kulture društva općenito“ (Kišiček, 2018: 120). Mnogima je javni diskurs uzor. Ako uzor poklekne pred pitanjem kulturne komunikacije, poklekne i cijelo društvo. Jedan

od tih uzora je i učiteljica koja svojim učenicima treba biti primjer kulture i kulturnog ponašanja. Poklekne li ona, vrlo su male šanse da će učenici moći nastaviti slijediti kulturu. Svaki čovjek primjer je kulture svoje obitelji i okoline stoga je javni diskurs vrlo moćno oružje u promicanju iste.

5. DEBATA

Debata je formalna, strukturirana i argumentirana rasprava o unaprijed zadanoj tezi u kojoj se suprotstavljaju dvije strane – afirmacijska i negacijska – s jasno definiranim zadacima (Zelenjak, 2021). Obje strane zastupaju svoje stavove koje obrazlažu racionalno - bez subjektivnog mišljenja, osobnih uvjerenja i vjerovanja. Uspješnu debatu i debatiranje čine osnovne vještine: uvažavanje sugovornika, poštivanje tuđeg mišljenja, poštivanje i prihvaćanje različitosti, slobodno izražavanje, kritičko promišljanje, argumentirano iznošenje ideja, uvažavajuća komunikacija, samokontrola, samopouzdanje i stav (Chan, 2009). Kao kvalitetna metoda za objektivno i argumentirano razmjenjivanje ideja te kritičko analiziranje informacija, debata je svoje korijenje pustila još u doba Starih Grka.

5.1. Povijest debate

„Sokratova metoda se odlikuje time što je čovjeku, ponosnom na svoje obrazovanje, mišljenje i stavove, predočio da je uvid u vlastito neznanje početak znanja“ (Zorić, 2008: 29).

Od kada je svijeta i vijeka, rasprave su bile način života kroz koje se ondašnje društvo i stanovništvo moglo izraziti – u gradskim vijećnicama, trgovima i barovima, bilo to kroz promicanje politike, kulture ili tek individualnog stava. Smatra se kako su prve rasprave nastale upravo u Grčkoj, u doba Sokrata za kojeg se vjeruje da je razvio debatnu metodu, tzv. *Sokratovu dijalošku metodu*, kako bi potaknuo svoje učenike na razmišljanje o raznim važnim političkim i filozofskim pitanjima. „Osnovna je vrijednost sokratovskoga dijaloga u tome što učenike dovodi u situaciju da aktivno i samostalno rješavaju probleme, čime se razvija njihovo logičko mišljenje i filozofsko poimanje stvarnosti, povećava samosvijest i omogućava uvid u razumijevanje i znanje učenika“ (Zorić, 2008: 36). U središtu Sokratove metode bio je upravo sam učenik, njegove ideje i pitanja koja su bila poticaj za otkrivanje novog – poticaj za

zaključivanje. Sokrat je vjerovao kako ispravno zaključivanje osnažuje čovjekovo moralno stanje (Common, 2006).

5.2. Struktura debate u nastavi

Postoje različite forme debata koje se provode kroz natjecanja i izvannastavne aktivnosti poput debatnih klubova. No za razliku od tih formi, struktura i tijek debate u samoj nastavi ponešto je drugačija - precizno je definirana i ima specifičnu formu koja je prilagođena trajanju od jednog školskog sata (Devitt, 2019). Učenici ne drže duge monologe i ne mijenjaju temu o kojoj govore. Svoje stavove obrazlažu na racionalan i objektivno način bez upadanja jedni drugima u riječ te unošenja vlastitih uvjerenja i vjerovanja. Rasprava se vodi objektivno, potkrepljujući svaku ideju argumentom. Kako bi debata bila uspješna, za nju se potrebno prethodno temeljito pripremiti (Chan, 2009). Učenici se pripremaju kroz samostalna (ili timska) istraživanja kod kuće kako bi mogli oblikovati svoje argumente, provjeriti informacije, pronaći dokaze, promišljati o protuargumentima – dubinski ući u temu o kojoj će pričati. Na primjer, za tezu *Život na selu bolji je od života u gradu*, učenici će koristiti svoje znanje *Prirode i društva*, uvidjeti razlike između sela i grada, istražiti prednosti i nedostatke života na selu i u gradu, pitati prijatelja/prijateljicu koji živi na selu/u gradu...

Kao što je prethodno već navedeno, u debati se suprotstavljaju dvije strane - afirmacijska i negacijska. Zadatak afirmacijske skupine je da dokažu prethodno navedenu tezu koristeći vlastito znanje (znanje s nastave i stečeno znanje (usvojene informacije) izvan nastave) za kritičko promišljanje u oblikovanju argumenata. Zadatak negacijske skupine je da ospore tu tezu također koristeći svoje znanje (usvojeno znanje s nastave i stečeno znanje (usvojene informacije) izvan nastave) za argumentirano kritičko promišljanje kako bi pobili argumente afirmacijske skupine (Gojević i Winkler, 2020).

	Tijek debate	Vrijeme
1.	Prvi govor afirmacijske ekipe	3 min.
2.	Unakrsno ispitivanje N > A	1 min.
3.	Prvi govor negacijske ekipe	3 min.
4.	Unakrsno ispitivanje A > N	1 min.
5.	Vrijeme za doradu drugog govora afirmacije	1,5 min.
6.	Drugi govor afirmacijske ekipe	2 min.
7.	Završna pitanja afirmaciji od strane negacije i drugih učenika iz razreda	1 min.
8.	Vrijeme za doradu drugog govora negacije	1,5 min
9.	Drugi govor negacijske ekipe	2 min.
10.	Završna pitanja negaciji od strane afirmacije i drugih učenika iz razreda	1 min.
11.	Vrijeme za doradu zaključnog govora afirmacije i negacije	1,5 min
12.	Zaključni govor afirmacijske ekipe	2 min.
13.	Zaključni govor negacijske ekipe	2 min.
	UKUPNO	cca. 22,5 min. (u praksi cca. 25 min.)

Slika 1. Prikaz tijeka debate u nastavi

(Preuzeto s <https://edutorij.carnet.hr/materijali/2667638>, pristupljeno 11. lipnja 2024.)

5.3. Cilj i utjecaj debate u nastavi

„Jedna od najvažnijih misija obrazovanja jest ponuditi učenicima mogućnosti za razvoj njihovih područja mišljenja, kritičkog razmišljanja i sposobnost analize širokog spektra problema kroz praksu i praktično iskustvo“ (Zelenjak, 2021: 8).

Razvijanje kritičkog mišljenja i oblikovanje argumentiranih stavova samo su neki od ciljeva debate u nastavi. Učenici kroz debatu analiziraju, razlikujući bitno od nebitnog. Razvijaju fleksibilnost razmišljanja braneci stav kojeg ne zastupaju. Prepoznaju uzročno-posljedične veze povezujući ih sa stečenim znanjem u nastavi. Uče toleranciji, samosvijesti i odgovornosti poštujući tuđa mišljenja i stavove. Jačaju komunikacijske vještine aktivnog slušanja i

artikuliranog govorenja te iznošenja svojih ideja na logičan i jasan način. Grade samopouzdanje i stav prilikom javnog govorenja i argumentiranja poštujući pravila i strukturu same debate te šireći i povezujući znanje iz različitih područja o kojima se debata provodi.

Debata se u nastavi također može provesti i koristiti u obliku metode ponavljanja/sintetiziranja velikih cjelina gdje učenici demonstriraju naučeno znanje na prethodnim satovima izradom koncepata, argumenata te protuargumenata, povezujući naučeno znanje i uspostavljajući veze između drugih školskih predmeta. Također, debata u nastavi može se provesti u obliku prethodno navedene obrnute učionice gdje učenici najprije samostalno istražuju, a zatim na satu predstavljaju svoje istraživanje (Bjelanović Dijanić, 2012).

Na samom kraju, debata podiže kvalitetu nastave na višu razinu, razvijajući vještine ključne za izražavanje kritičkog mišljenja, javno govorenje, timski rad i rješavanje problema (Devitt, 2019). Stoga, kako je razvoj kritičkog mišljenja učenika jedan od ključnih ciljeva suvremenog obrazovanja, debatu je prijeko potrebno primjenjivati u suvremenom nastavnom procesu.

5.4. Vrednovanje debate u nastavi

O pobjedniku debate odlučuju učenici zajedno s nastavnikom prema unaprijed zadanim kriterijima vrednovanja kao što su „snaga argumenata (predstavljeni argumenti), uspješnost u dokazivanju /osporavanju teze debate, kvaliteta govora afirmacijske i negacijske strane“ (Gojević, Winkler, 2020: 1). Zadatak učenika je da usporede, a zatim i vrednuju sva postignuća koja su iskazana i od afirmacijske i od negacijske skupine. Svoje komentare učenici bilježe u posebne tablice kako bi na kraju odlučili o pobjedničkoj skupini. Učenici odluku ne donose subjektivnim kriterijima, poput prijateljstva (odnosa s određenim učenikom), osobnog mišljenja i uvjerenja o tezi, već se odluka donosi objektivnim zapažanjem (Chan, 2009).

BR	RUBRIKA	POZITIVNI ASPEKTI	PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE
1	PREDSTAVLJENI ARGUMENTI		
2	USPJEŠNOST U DOKAZIVANJU TEZE		
3	KVALITETA GOVORA		

Slika 2. Prikaz tablice s rubrikama za vrednovanje svakog tima/skupine ili govornika pojedinačno (Preuzeto s <https://edutorij.carnet.hr/materijali/2667638> , pristupljeno 13. lipnja 2024.)

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno u Osnovnoj školi Hrvatski Leskovac u trajanju od 2. veljače do 8. veljače 2024. godine. U istraživanju je sudjelovalo jedanaestero učenika četvrtog razreda od čega su 54,5 % djevojčice, a 45,5 % dječaci, odnosno šest djevojčica i petorica dječaka.

6.2. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je upitnik sastavljen od 23 tvrdnje koji je dan učenicima prije provedbe triju debata i zatim nakon provedbe istih. Pored svake tvrdnje naznačeno je mjesto u kojem su učenici upisivali kvačice kako bi označili svoj odgovor, odnosno stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom. Skala upitnika sastojala se od brojeva 5, 3 i 1 pri čemu se 5 odnosi na *Da, u potpunosti je tako*, 3 - *Nekada je tako, a nekada nije tako* te 1- *Ne, ovo uopće nije tako*.

Također, tijekom debatiranja promatrana je neverbalna komunikacija učenika između dviju suprotstavljenih strana.

6.3. Ciljevi i hipoteze istraživanja

Temeljni cilj istraživanja bio je ispitati koliko debata pomaže u razvoju govornih vještina učenika mlađe školske dobi.

Prema temeljnom cilju postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati samoprocjenu učenika osnovnoškolske dobi o svojim govornim vještinama.
2. Ispitati samoprocjenu učenika o svojim govornim vještinama nakon provedbe debate.
3. Opisati grupnu dinamiku tijekom debate; uporabu argumentacije; korištenje kritičkog mišljenja; povezanost emocionalne ekspresije i načina govorenja.
4. Ispitati razlikuju li se učenici statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina nakon provedenih triju debata.
5. Ispitati razlikuju li se učenici statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina s obzirom na spol, čitalačke navike i vrijeme provedeno pred ekranima.

Prema navedenom cilju i problemima istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

1. Očekuje se da djeca osnovnoškolske dobi imaju nedovoljno razvijene govorne vještine zbog straha od javnog govorenja i iznošenja vlastitog mišljenja.
2. Očekuje se da učenici nakon provedenih triju debata imaju pozitivnije mišljenje i manji strah o svom javnom nastupu i govorenju (iznošenju vlastitog mišljenja) zbog pristupačnog upoznavanja sa strukturom debate i njene važnosti, ali i zanimljivosti i zabave koja se s debatanjem može postići (u nastavi, ali i izvan nje).
3. Očekuje se da učenici tijekom prve debate imaju smanjenu uporabu argumentacije i iznošenje vlastitog mišljenja zbog početne neopuštenosti, dok su kod druge dvije debate ekspresivniji, izražajniji i motiviraniji u iznošenju vlastitih stavova i razmišljanja te argumentirano iznose iste zbog uvida u cilj i tijek debate koji ih je opustio te naposljetku i zabavio. Očekuje se da su emocionalno uključeni i strastveni u debatanju prilikom čega koriste razne mimike lica i ekspresivne pokrete nošene vlastitim karakterom zbog zanimljivih i korisnih tema svih triju debata.
4. Očekuje se da se učenici ne razlikuju statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina nakon provedenih triju debata zbog kratkog vremenskog perioda u kojem se provodi ovo istraživanje.
5. Očekuje se da se učenici ne razlikuju statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina s obzirom na spol, čitalačke navike i vrijeme provedeno pred ekranima. No, svakako bi valjalo napomenuti da se dječaci i djevojčice međusobno razlikuju u svojem mentalnom, psihičkom i socijalnom razvoju koji uvelike doprinosi samom razvoju govornih vještina.

6.4. Rezultati istraživanja

Prvi problem istraživanja bio je ispitati samoprocjenu učenika osnovnoškolske dobi o njihovim govornim vještinama. U istraživanju govornih vještina koristili smo dvadeset tvrdnji. Tih dvadeset tvrdnji raspodijelili smo u sedam kategorija.

Prva kategorija nazvana je *javno govorenje* i uključuje tvrdnje *Nije mi problem govoriti pred razredom, Rado govorim pred drugima, Kad mi nešto nije jasno, uvijek postavljam pitanja, Volim raspravljati glasno s drugima i Volim recitirati ili glumiti pred drugima*. Prosjek ocjena prve tvrdnje ove kategorije, *Nije mi problem govoriti pred razredom*, dobila je

od učenika prosječnu ocjenu 4.10. Tvrđnje *Rado govorim pred drugima* i *Kad mi nešto nije jasno, uvijek postavljam pitanja* dobile su prosječnu ocjenu 3.73. *Volim raspravljati glasno s drugima* tvrdnja je s kojom su se učenici najmanje složili i njena prosječna ocjena iznosi 1.72. *Volim recitirati ili glumiti pred drugima* tvrdnja je čiji prosjek ocjena učenika iznosi 3.18. Učenici su pokazali najveći stupanj slaganja s tvrdnjom *Nije mi problem govoriti pred razredom*. Rezultati dovode do zaključka kako učenicima nije problem govoriti pred razredom, ali i izvan njega. Ono što im stvara veći „problem“ i nelagodu jest rasprava i raspravljanje. Uvidom u rezultate tvrdnji, *Volim raspravljati glasno s drugima*, tvrdnja je s najmanjim stupnjem slaganja učenika u kategoriji javnog govorenja i ukazuje da učenike treba više poticati na raspravu u nastavi.

Druga kategorija odnosi se na neverbalnu komunikaciju i uključuje pet tvrdnji. *Dok nešto objašnjavam pred svima, mašem rukama* s najmanjim stupnjem slaganja učenika prosječne ocjene 1.91, koja utvrđuje kako učenici ne mašu rukama dok objašnjavaju, odnosno, njihova neverbalna komunikacija ne manifestira se kroz mahanje ruku. *Kad govorim pred razredom, znoje mi se ruke*, *Kad govorim pred razredom, počinjem se crvenjeti* i *Kad trebam čitati na glas pred razredom, imam strah* čiji je također nizak stupanj slaganja učenika u ovoj kategoriji rezultirao jednakom prosječnom ocjenom 2.10, što ukazuje da učenici nemaju strah od javnog govorenja i čitanja. Učenici su također pokazali malen stupanj slaganja s tvrdnjom *Dok govorim glasno pred svima, pomalo zamuckujem* čija prosječna ocjena iznosi 2.27 i ukazuje na to da većinom učenici ne zamuckuju dok govore glasno pred svima.

Uvidom u dobivene rezultate samoprocjene učenika o njihovoj neverbalnoj komunikaciji, zaključuje se da učenici ne pokazuju veliki strah tijekom javnog govorenja i iznošenja vlastitog mišljenja. *Kada govorim znoje mi se ruke*, *Počinjem se crvenjeti*, *Imam strah čitati*, tri su tvrdnje s kojom se učenici većinski nisu složili da je tako (prosjek ocjene je 2.10).

Treća kategorija odnosi se na misaono verbalni dio koji prikazuje učeničku (ne)sigurnost tijekom javnog govorenja. Kategorija uključuje tvrdnje; *Kad govorim pred razredom, znoje mi se ruke*, *Kad govorim pred razredom, počinjem se crvenjeti* i *Kad trebam čitati na glas pred razredom, imam strah* čiji je najmanji stupanj slaganja učenika u ovoj kategoriji rezultirao jednakom prosječnom ocjenom 2.10, što ukazuje da učenici nemaju strah od javnog govorenja i čitanja. Učenici su također pokazali malen stupanj slaganja s tvrdnjom *Dok govorim glasno pred svima, pomalo zamuckujem* čija prosječna ocjena iznosi 2.27 i ukazuje na to da većinom učenici ne zamuckuju dok govore glasno pred svima. Najveći stupanj slaganja u ovoj kategoriji

ima tvrdnja *Kad trebam nešto reći glasno, puno razmišljam dok se ne odlučim javiti* koja je od učenika dobila prosječnu ocjenu 3.36 iz čega se može zaključiti da učenici nekada puno razmišljaju dok se ne odluče javiti, ali nekada i ne. Uvidom u rezultate svih tvrdnji ove kategorije pojedinačno, može se zaključiti kako većina učenika ne osjeća strah i nesigurnost prilikom javnog govorenja koja se manifestira kroz znojenje ruku, crvenjenje te zamuckivanje, već naprotiv, sigurni su u sebe i svoju izgovorenu riječ. Razlog tomu je zasigurno uključenost učenika u svakodnevnu javnu, obrazovno-nastavnu komunikaciju.

Četvrta kategorija odnosi se na verbalnu komunikaciju i uključuje tvrdnju *Dok govorim glasno pred svima, često mi nedostaje riječi*, s malim stupnjem slaganja učenika koji je rezultirao prosječnom ocjenom 2.27, iz koje se može zaključiti kako učenicima u velikoj većini slučajeva ne nedostaje riječi dok govore glasno pred svima. Njihova komunikativnost, ali i bogat rječnik omogućuju im opuštenost i sigurnost tijekom javnog govorenja.

Peta kategorija odnosi se na komunikacijske vještine; koncentraciju - uključuje tvrdnju *Kad drugi govore, pažljivo ih slušam* s velikim stupnjem slaganja učenika. Prosjek ocjena navedene tvrdnje iznosi 4.27. Iz tih rezultata vidljivo je da većina učenika ima visoku koncentraciju dok netko drugi govori, tj., da pažljivo sluša svog sugovornika; brzinu razmišljanja - uključuje tvrdnju *Dok netko nešto govori, razmišljam što ću mu reći* ili *što ću ga pitati* s prosječnom ocjenom 3.36 iz koje se može zaključiti kako učenici nekada razmišljaju što će reći svom sugovorniku, ali nekada i ne razmišljaju. Naravno, to ovisi o svakom učeniku zasebno i njegovoj volji, želji i mogućnosti za komunikacijom.

Šesta kategorija odnosi se na jezične djelatnosti u školi i uključuje tvrdnje *Volim pričati priče i prepričavati, Volim čitati slikovnice/knjige, Volim pisati sastavke, priče, stripove. Volim pričati priče i prepričavati* tvrdnja je kojoj su učenici dali prosječnu ocjenu 3.55 i iz koje se može zaključiti kako većina učenika nekada voli, a nekada ne voli pričati i prepričavati priče. Tvrdnja *Volim čitati slikovnice/knjige* dobila je malo manju prosječnu ocjenu koja iznosi 3.36 iz koje se također može zaključiti kako većina učenika nekada voli čitati slikovnice/knjige, a nekada ne. Najmanji stupanj slaganja u kategoriji jezičnih djelatnosti tvrdnja je koja glasi *Volim pisati sastavke, priče, stripove* s prosječnom ocjenom učenika koja iznosi 3.18. Iz te prosječne ocjene vidljivo je kako učenici nekada vole pisati sastavke, priče i stripove, ali nekada i ne vole, no s obzirom na najmanju prosječnu ocjenu koja je dana ovoj tvrdnji u kategoriji jezičnih djelatnosti u školi, moglo bi se zaključiti kako učenici manje vole pisati, a više pričati, što zasigurno velik utjecaj ima stroga i fiksirana struktura pisanja sastavaka, za razliku od slobode pričanja.

Sedma, te ujedno i zadnja kategorija, odnosi se na uključenost roditelja i uključuje šest tvrdnji: *Svakodnevno razgovaram s roditeljima, Roditelji me slušaju dok govorim, S roditeljima igram društvene i druge igre, Ponekad s roditeljima idem u kazalište, Ponekad s roditeljima idem u knjižnicu te Moji roditelji često čitaju*. S obzirom da navedene tvrdnje nisu bile u fokusu ovoga istraživanja, učenici su ugodno i pozitivno iznenadili svojim odgovorima. Najviši prosjek ocjena (najveći stupanj slaganja) od svih 23 tvrdnji ima upravo tvrdnja *Roditelji me slušaju dok govorim* s prosječnom ocjenom 4.82. Primijećeno je da učenici učestalo razgovaraju s roditeljima, dok manje s njima igraju društvene i druge igre. Također, primijećeno je da roditelji najrjeđe djecu vode u knjižnicu, a više u kazalište te naposljetku da roditelji većine učenike nekada čitaju, a nekada ne.

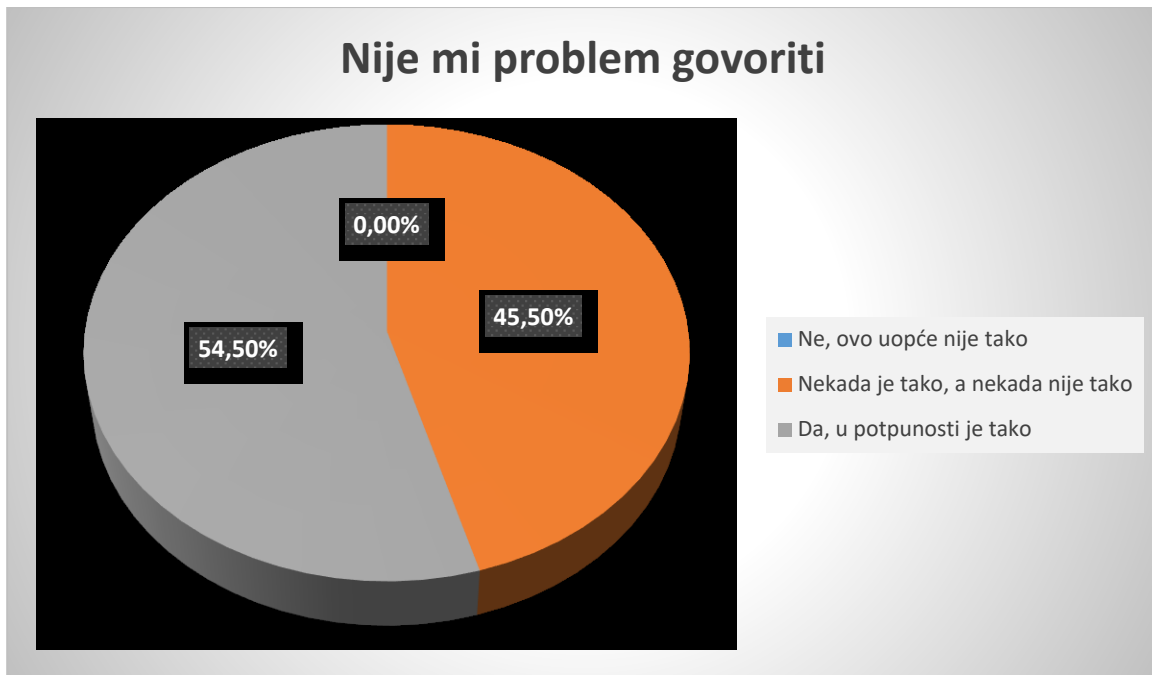
Kategorija	Izjava	Prosječna ocjena
Javno govorenje	Nije mi problem govoriti pred razredom	4.10
	Rado govorim pred drugima	3.73
	Kad mi nešto nije jasno, uvijek postavljam pitanja	3.73
	Volim raspravljati glasno s drugima	1.72
	Volim recitirati ili glumiti pred drugima	3.18
Neverbalna komunikacija	Dok nešto objašnjavam pred svima, mašem rukama	1.91
	Kad govorim pred razredom, znoje mi se ruke	2.10
	Kad govorim pred razredom, počinjem se crvenjeti	2.10
	Kad trebam čitati na glas pred razredom, imam strah	2.10
	Dok govorim glasno pred svima, pomalo zamuckujem	2.27
Misaono - verbalni dio	Kad trebam nešto reći glasno, puno razmišljam dok se ne odlučim javiti	3.36
Verbalna komunikacija	Dok govorim glasno pred svima, često mi nedostaje riječi	2.27

Kategorija	Izjava	Prosječna ocjena
Komunikacijske vještine	Kad drugi govore, pažljivo ih slušam	4.27
	Dok netko nešto govori, razmišljam što ću mu reći ili što ću ga pitati	3.36
Jezične djelatnosti	Volim pričati priče i prepričavati	3.55
	Volim čitati slikovnice/knjige	3.36
	Volim pisati sastavke, priče, stripove	3.18
Uključenost roditelja	Svakodnevno razgovaram s roditeljima	4.45
	Roditelji me slušaju dok govorim	4.82
	S roditeljima igram društvene i druge igre	3.55
	Ponekad s roditeljima idem u kazalište	2.64
	Ponekad s roditeljima idem u knjižnicu	1.91
	Moji roditelji često čitaju	3.73

Tablica 1. Prikaz izjava po kategorijama s prosječnim ocjenama

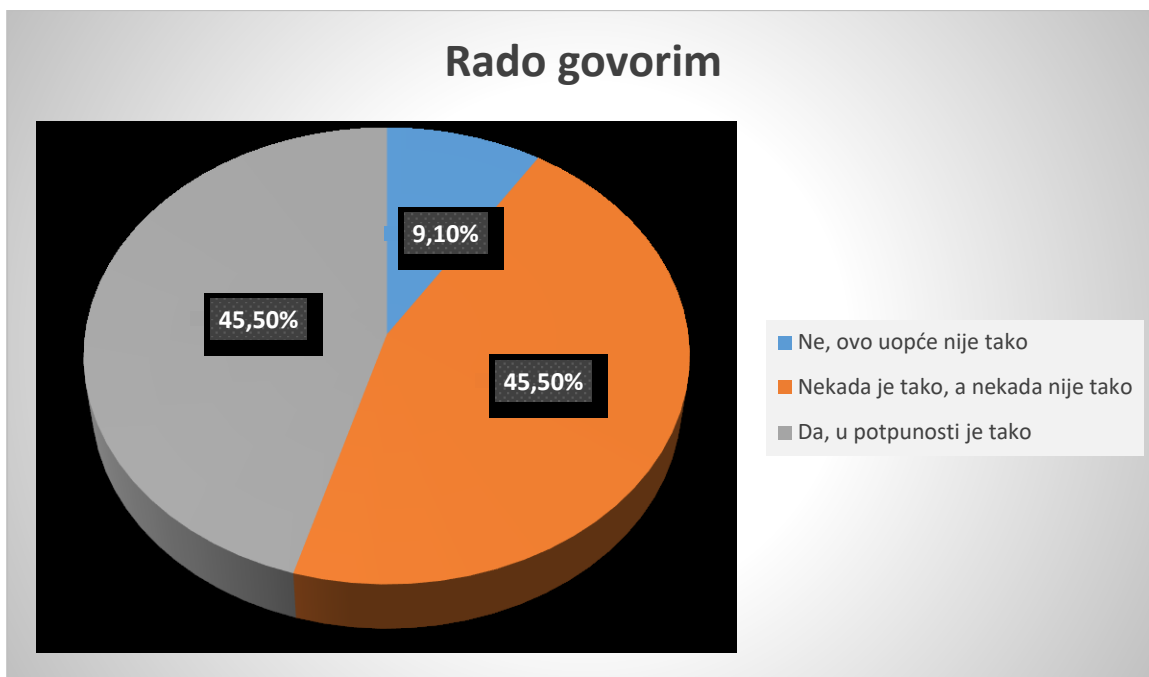
Javno govorenje

U kategoriji *Javno govorenje*, *Nije mi problem govoriti* tvrdnja je na koju je petero učenika, odnosno 45.5 % učenika, odgovorilo s *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je šestero učenika, tj. 54.5 % učenika odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da im nije problem govoriti s prosječnom ocjenom 4.10, što znači da im u većini slučajeva nije problem govoriti pred razredom.

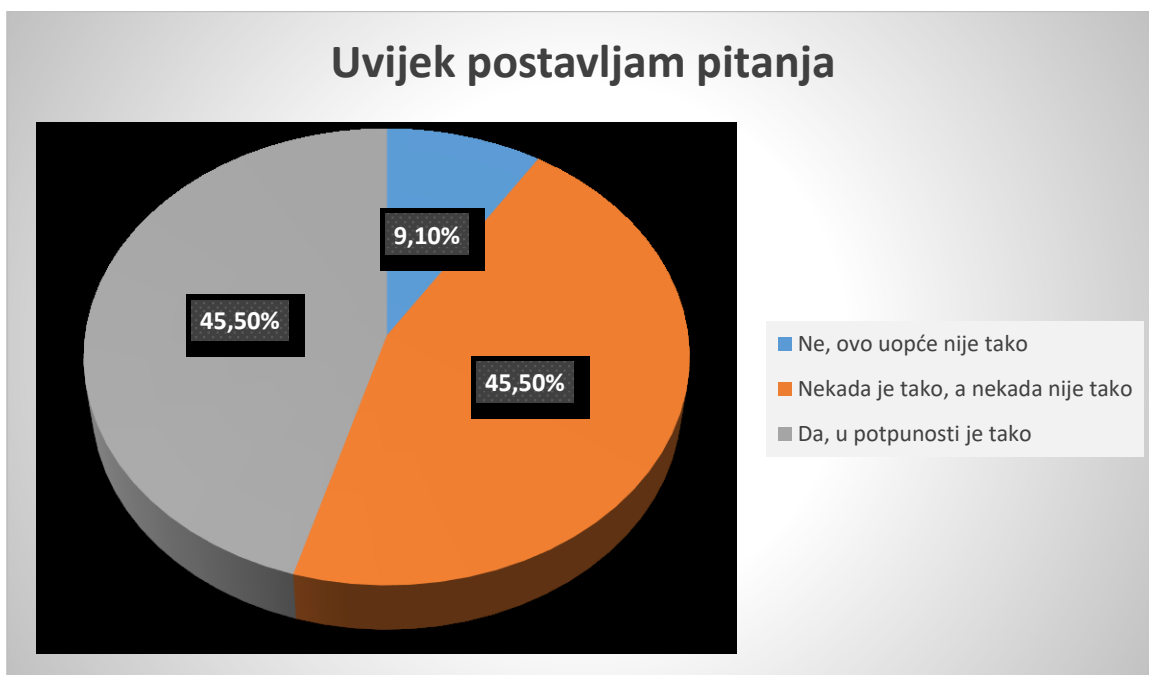
Grafikon 1. Mišljenje učenika o tvrdnji *Nije mi problem govoriti*

Rado govorim tvrdnja je na koju je jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*. Petero učenika, odnosno 45.5 % učenika na tvrdnju *Rado govorim* odgovorilo je *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je petero učenika, također 45.5 % učenika, na istu tvrdnju odgovorilo odgovorom *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da nekada rado govore, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.73.

Grafikon 2. Mišljenje učenika o tvrdnji *Rado govorim*

Uvijek postavljam pitanja tvrdnja je na koju je jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*. Petero učenika, odnosno 45.5 % učenika je na istu tvrdnju odgovorilo s *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je preostalih pet, odnosno preostalih 45.5% učenika, odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da nekada postavljaju pitanja, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.73.

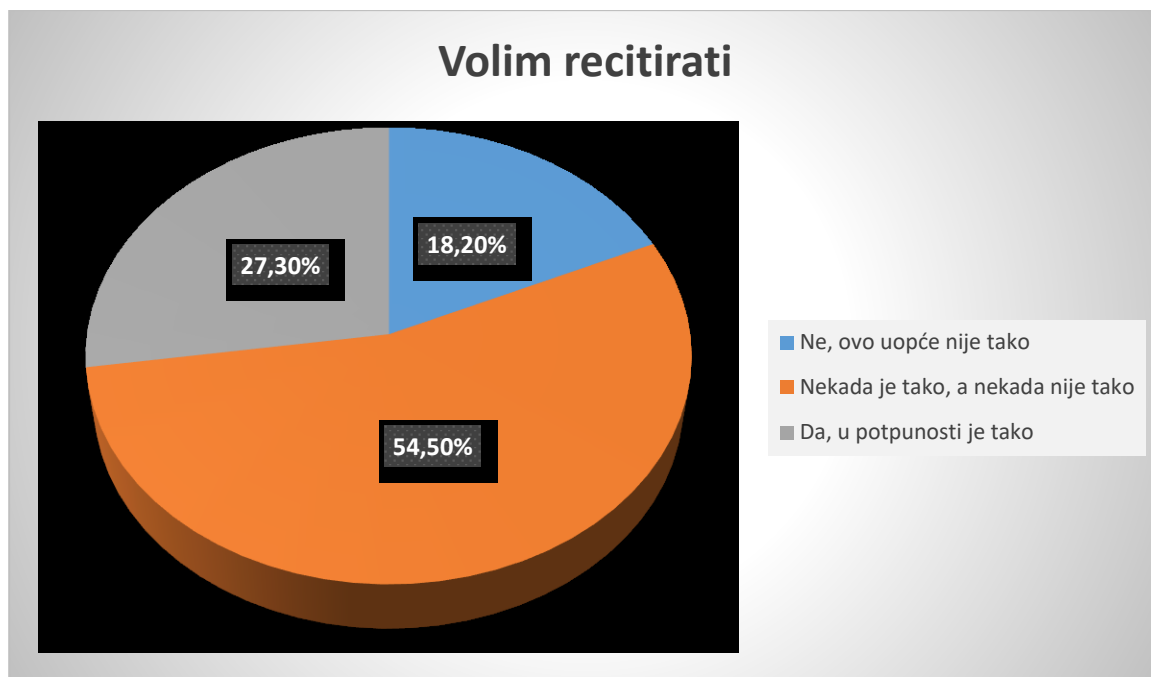
Grafikon 3. Mišljenje učenika o tvrdnji *Uvijek postavljam pitanja*

Volim raspravljati tvrdnja je na koju je sedmero učenika, odnosno njih gotovo 63.6 %, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*. Dok je četvero učenika, tj. njih 36.4 % odgovorilo *Nekada je tako, a nekada nije tako* na temelju čega se može zaključiti kako većinski dio učenika ne voli raspravljati, tj. u prosjeku učenici tvrde da ne vole raspravljati s prosječnom ocjenom 1.72.

Grafikon 4. Mišljenje učenika o tvrdnji *Volim recitirati*

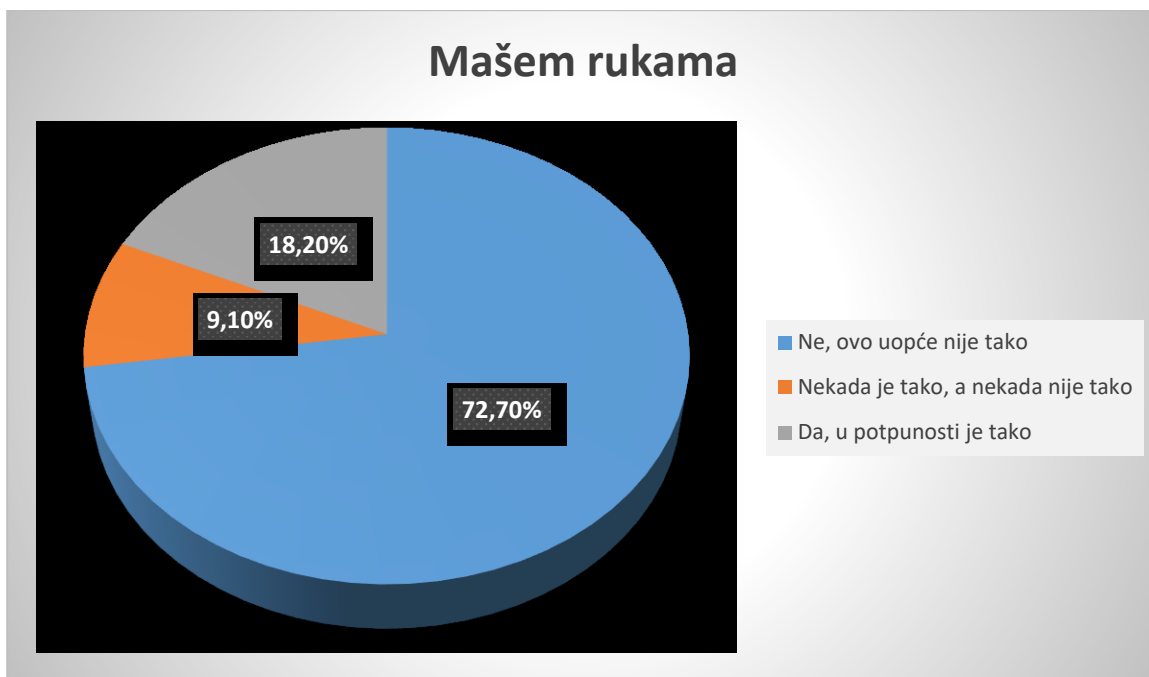
Volim recitirati tvrdnja je na koju je dvoje učenika, tj. 18.2 % učenika, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je šestoro učenika, odnosno njih 54.5 % odgovorilo odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Tek troje učenika, odnosno njih 27.3 %, odgovorilo je *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da nekada vole recitirati, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.18.

Grafikon 5. Mišljenje učenika o tvrdnji *Volim recitirati*

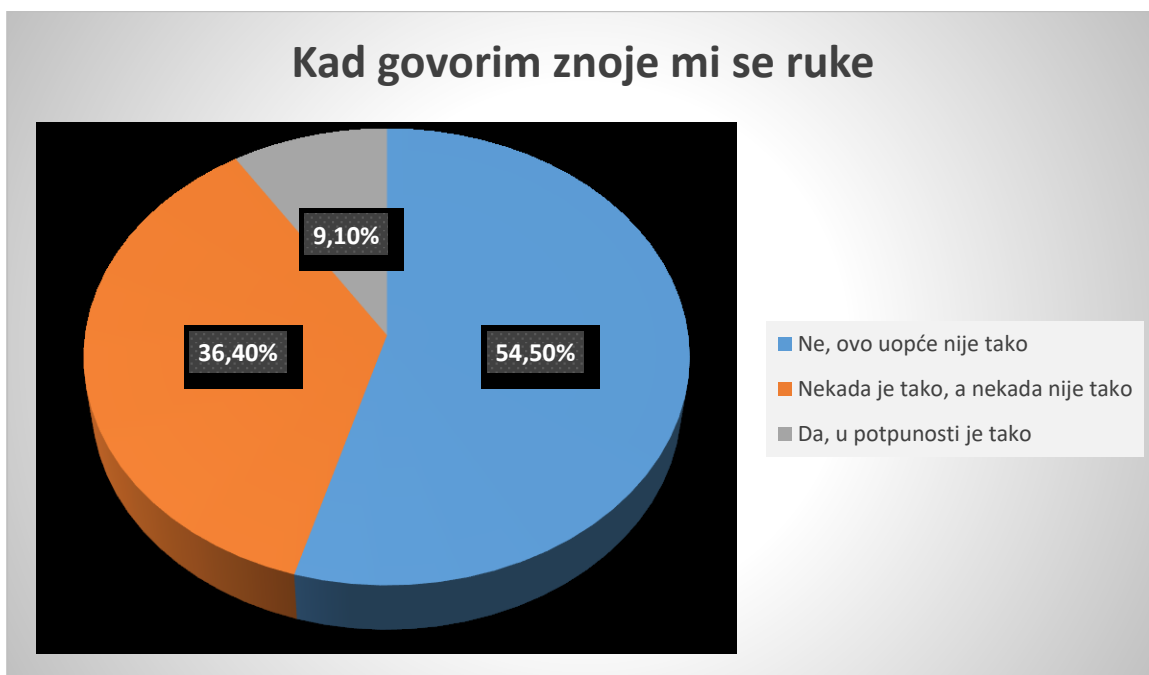
Neverbalna komunikacija

U kategoriji *Neverbalna komunikacija Mašem rukama* tvrdnja je na koju je osmero učenika, odnosno 72.7 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je jedan učenik, odnosno postotak od 9.1, odgovorio odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako* i dva učenika, tj. 18.2 % učenika, dala su odgovor *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da ne mašu rukama, s prosječnom ocjenom 1.91.

Grafikon 6. Mišljenje učenika o tvrdnji *Mašem rukama*

Kad govorim znoje mi se ruke tvrdnja je na koju je šestoro učenika, odnosno 54.5 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je četvero učenika, odnosno 36.4 % učenika odgovorilo s *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Samo je jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, na tvrdnju *Kad govorim znoje mi se ruke* odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da im se ne znoje ruke, s prosječnom ocjenom 2.10.

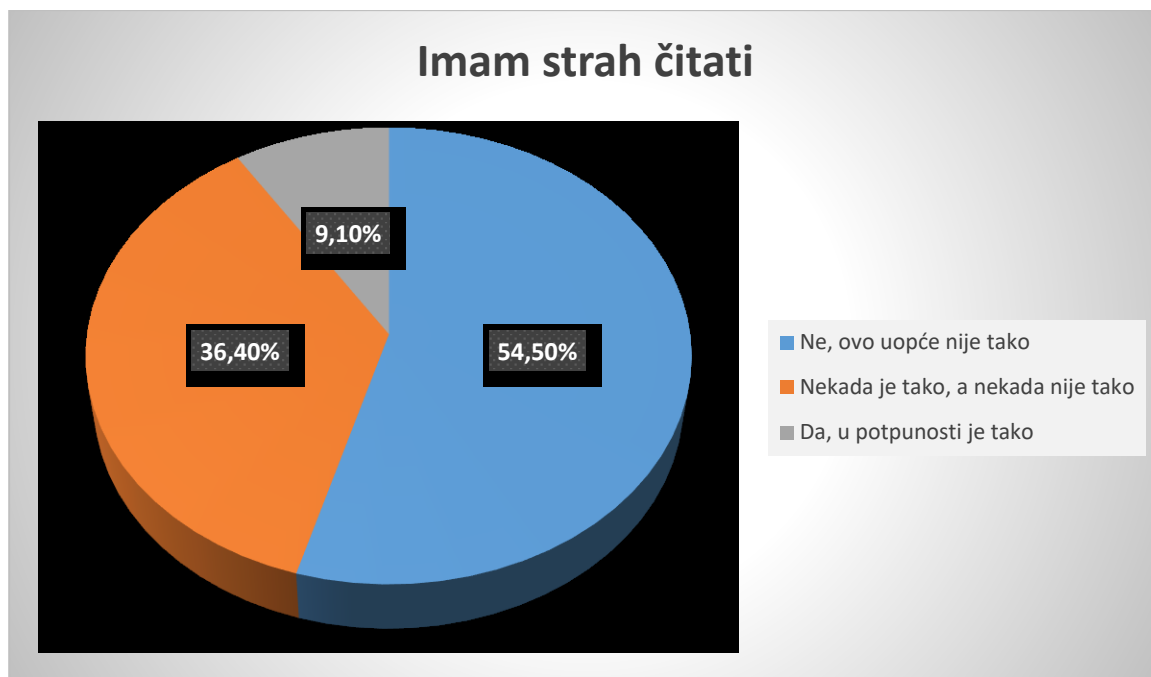
Grafikon 7. Mišljenje učenika o tvrdnji *Kad govorim znoje mi se ruke*

Počinem se crvenjeti tvrdnja je na koju je sedmero učenika, odnosno 63.6 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dvoje učenika, tj. 18.2 % učenika, odgovorilo je odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako* te dvoje učenika, odnosno 18.2 % učenika, odgovorilo je odgovorom *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da se ne crvene, s prosječnom ocjenom 2.10.

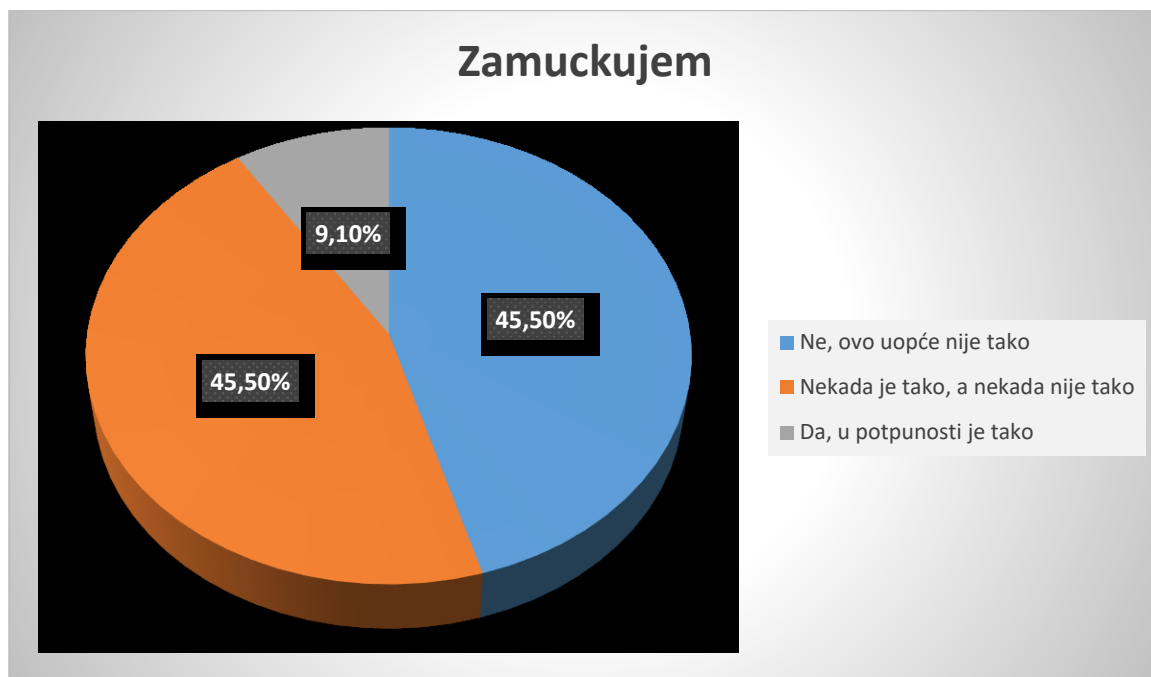
Grafikon 8. Mišljenje učenika o tvrdnji *Počinem se crvenjeti*

Imam strah čitati tvrdnja je na koju je šestero učenika, odnosno njih 54.5 %, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je četvero učenika, tj. njih 36.4 % odgovorilo odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Tek jedan učenik, tj. tek 9.1 % učenika na tvrdnju *Imam strah čitati* odgovorilo je odgovorom *Da, u potpunosti je tako*. Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti kako učenici nemaju strah od čitanja. U prosjeku učenici tvrde da nemaju strah od čitanja, s prosječnom ocjenom 2.10.

Grafikon 9. Mišljenje učenika o tvrdnji *Imam strah čitati*

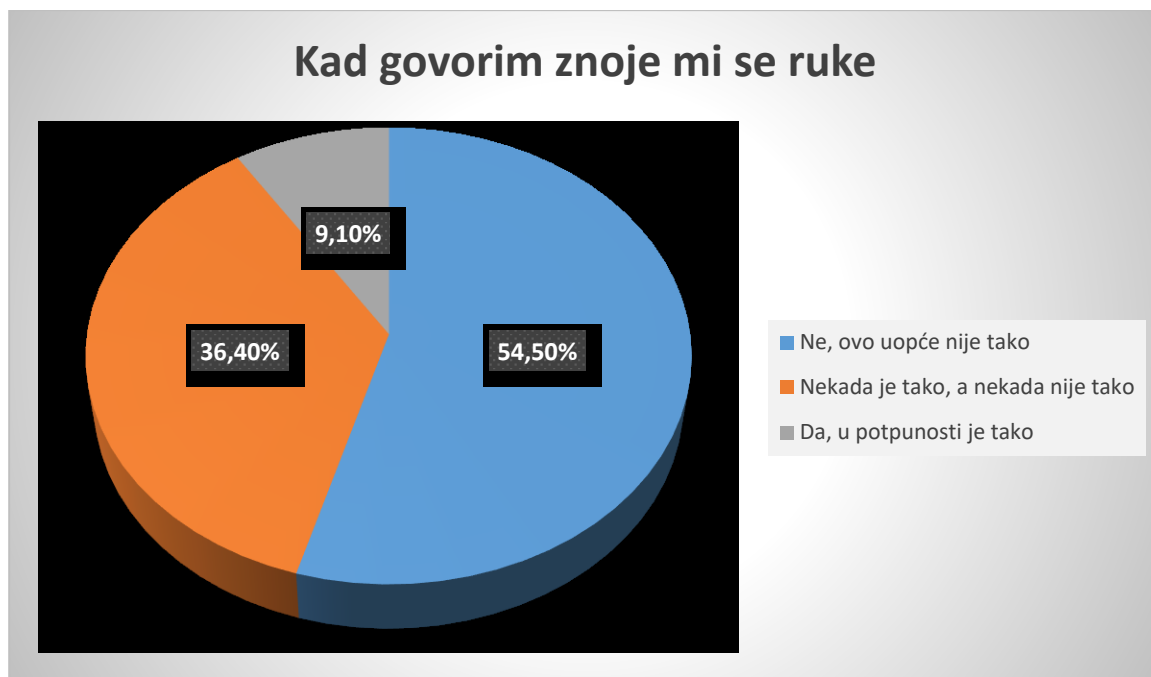
Zamuckujem tvrdnja je na koju je petoro učenika, odnosno 45.5 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*. Drugih petoro učenika, odnosno također njih 45.5 %, dalo je odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Dok je tek preostali jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, na istu tvrdnju *Zamuckujem* odgovorio s *Da, u potpunosti je tako*. Dobiveni rezultati govore kako učenici nemaju problem sa zamuckivanjem dok govore. U prosjeku učenici većinom ne zamuckuju, s prosječnom ocjenom 2.27.

Grafikon 10. Mišljenje učenika o tvrdnji *Zamuckujem*

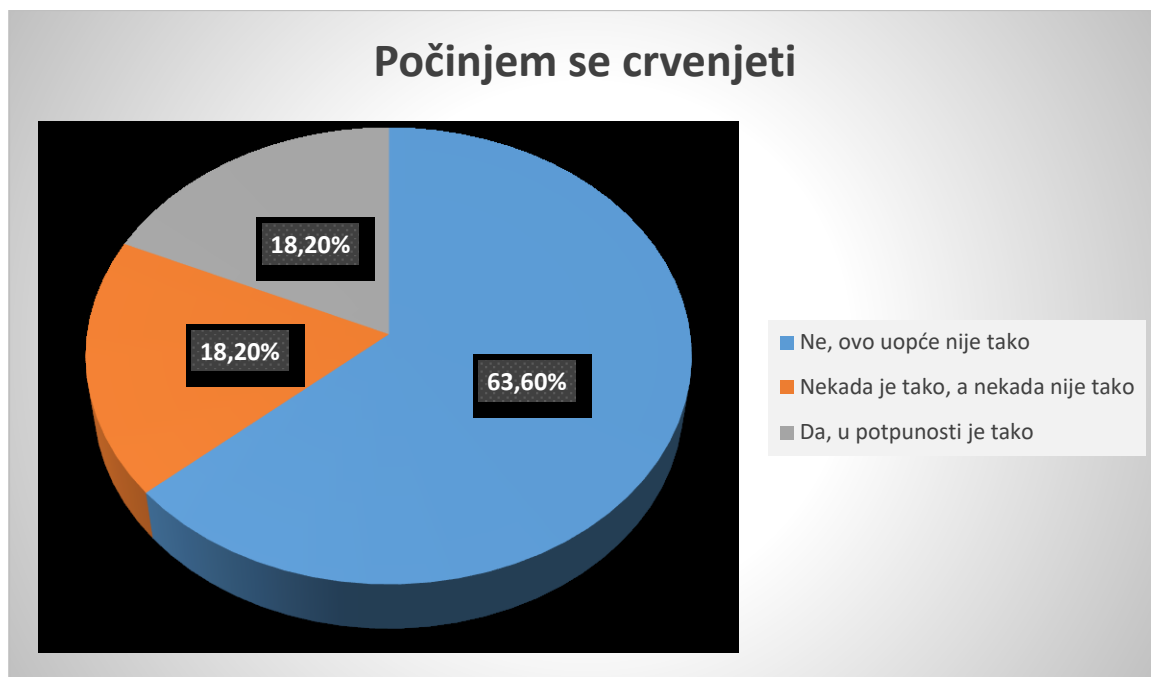
(Ne)sigurnost tijekom javnog govorenja

U kategoriji *(Ne)sigurnost tijekom javnog govorenja Kad govorim znoje mi se ruke* tvrdnja je na koju je šestero učenika, odnosno 54.5 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je četvero učenika, odnosno 36.4 % učenika odgovorilo s *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Samo je jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, na tvrdnju *Kad govorim znoje mi se ruke* odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da im se ne znoje ruke, s prosječnom ocjenom 2.10.

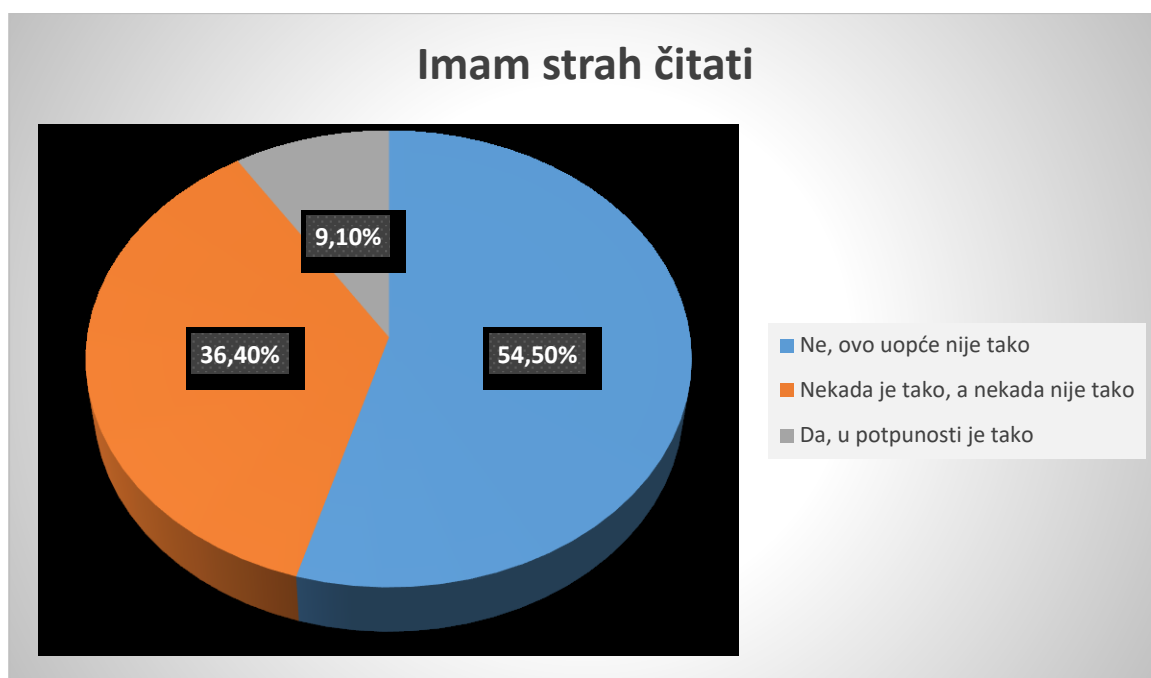
Grafikon 11. Mišljenje učenika o tvrdnji *Kad govorim znoje mi se ruke*

Počinem se crvenjeti tvrdnja je na koju je sedmero učenika, odnosno 63.6 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dvoje učenika, tj. 18.2 % učenika, odgovorilo je odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako* te dvoje učenika, odnosno 18.2 % učenika, odgovorilo je odgovorom *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da se ne crvene, s prosječnom ocjenom 2.10.

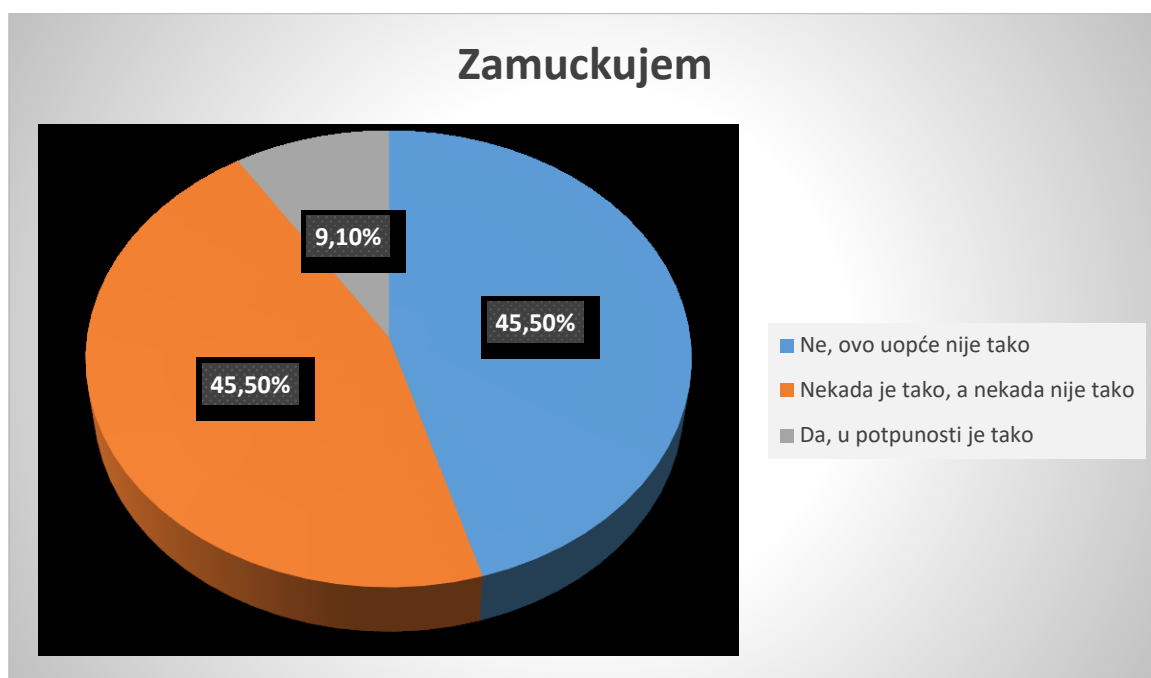
Grafikon 12. Mišljenje učenika o tvrdnji *Počinjem se crvenjeti*

Imam strah čitati tvrdnja je na koju je šestero učenika, odnosno njih 54.5 %, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je četvero učenika, tj. njih 36.4 % odgovorilo odgovorom *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Tek jedan učenik, tj. tek 9.1 % učenika na tvrdnju *Imam strah čitati* odgovorilo je odgovorom *Da, u potpunosti je tako*. Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti kako učenici nemaju strah od čitanja. U prosjeku učenici tvrde da nemaju strah od čitanja, s prosječnom ocjenom 2.10.

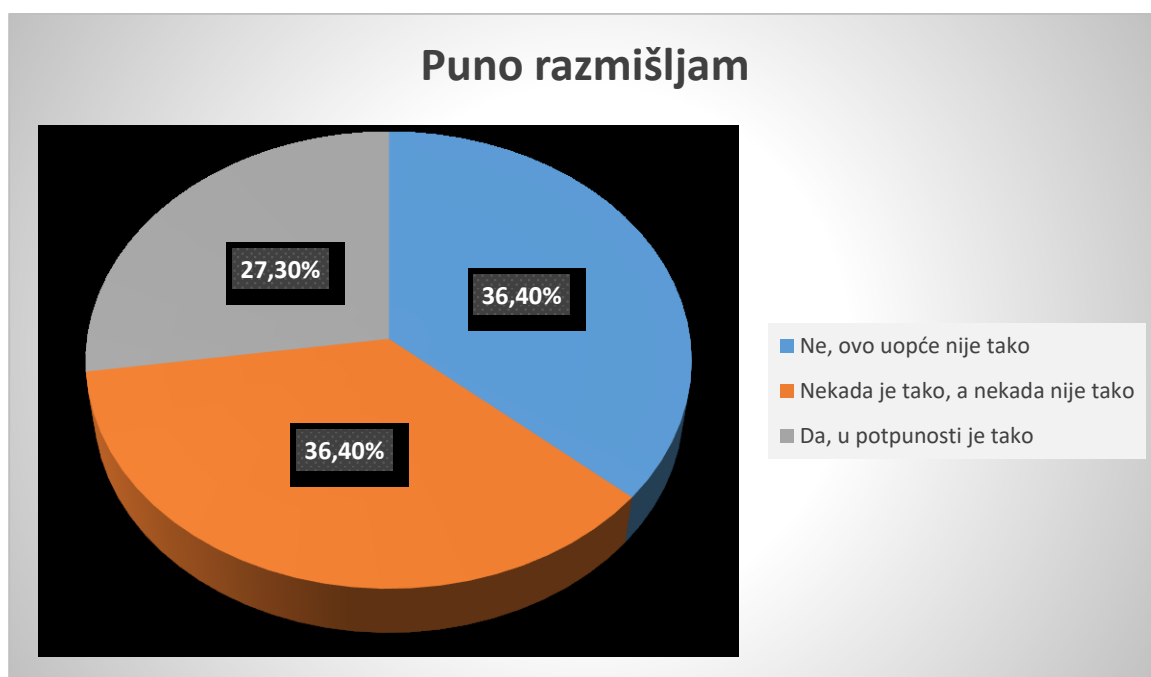
Grafikon 13. Mišljenje učenika o tvrdnji *Imam strah čitati*

Zamuckujem tvrdnja je na koju je petoro učenika, odnosno 45.5 % učenika odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*. Drugih petoro učenika, odnosno također njih 45.5 %, dalo je odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Dok je tek preostali jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, na istu tvrdnju *Zamuckujem* odgovorio s *Da, u potpunosti je tako*. Dobiveni rezultati govore kako učenici nemaju problem sa zamuckivanjem dok govore. U prosjeku učenici većinom ne zamuckuju, s prosječnom ocjenom 2.27.

Grafikon 14. Mišljenje učenika o tvrdnji *Zamuckujem*

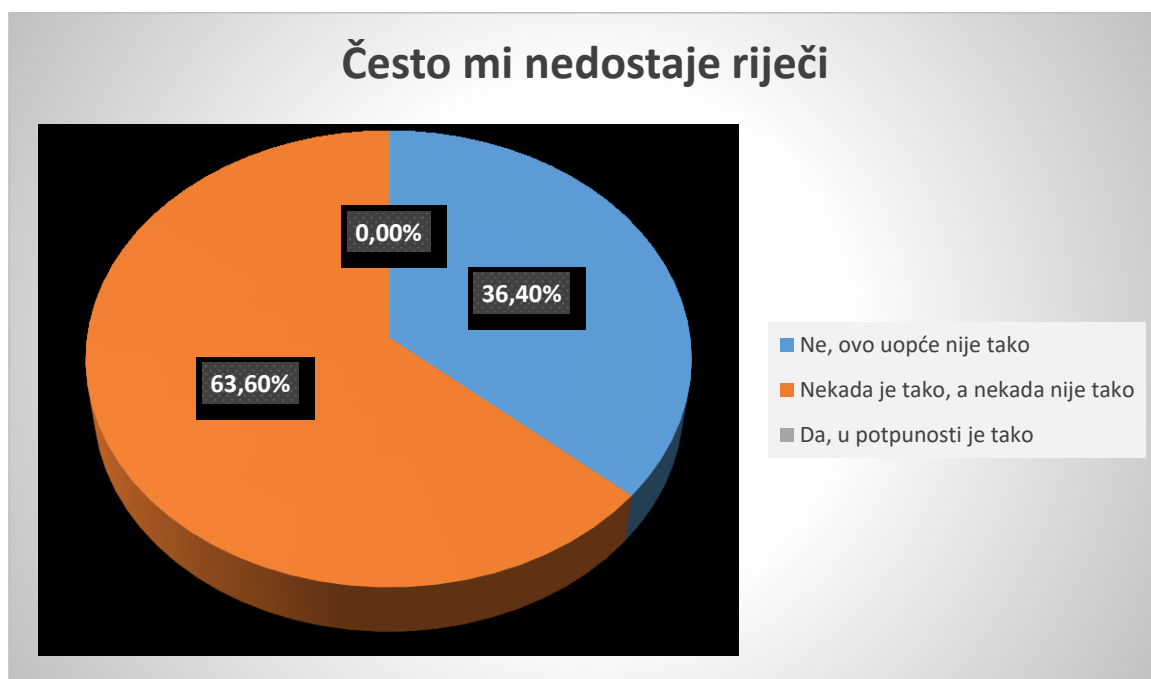
Puno razmišljam tvrdnja je na koju je četvero učenika, tj. 36.4 % dalo odgovor *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je drugih četvero učenika, odnosno također 36.4 % učenika, dalo odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Troje učenika, tj. 27.3 % učenika, reklo je *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku, učenici nekada puno razmišljaju, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.36.

Grafikon 15. Mišljenje učenika o tvrdnji *Puno razmišljam*

Verbalna komunikacija

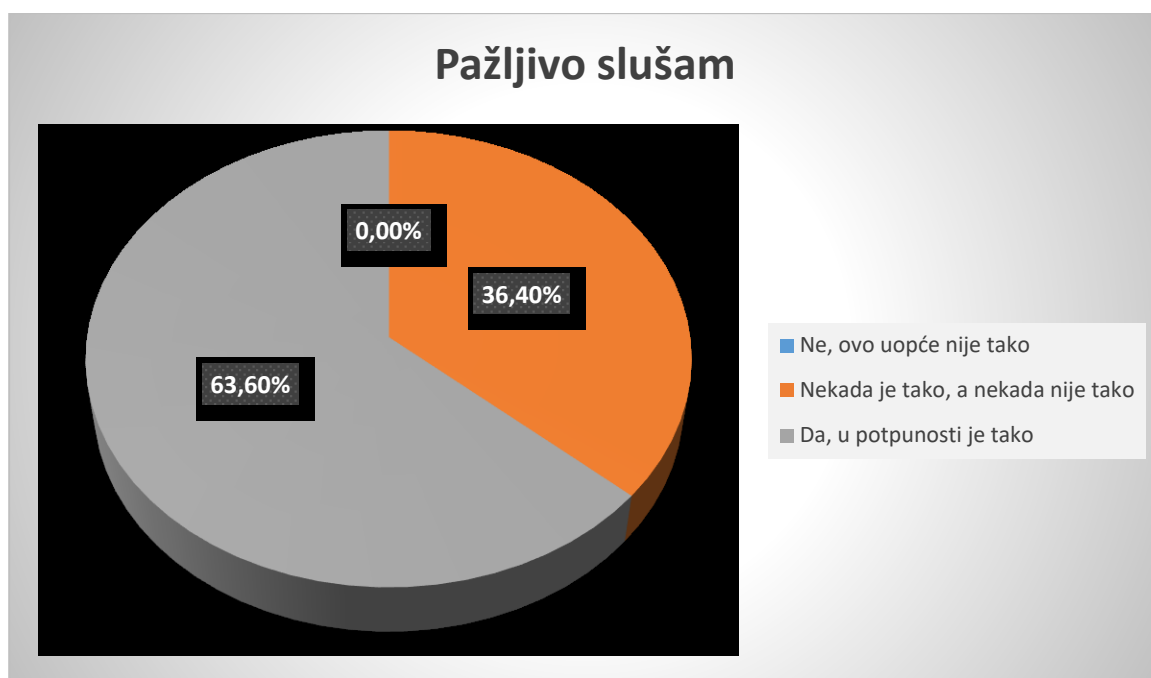
U kategoriji *Verbalna komunikacija*, *Često mi nedostaje riječi* tvrdnja je na koju je četvero učenika, odnosno 36.4 % učenika, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je sedmero, tj. 63.6 % učenika na istu tvrdnju odgovorilo s *Nekada je tako, a nekada nije tako*. U prosjeku učenici tvrde da im u većini slučajeva ne nedostaje riječi, s prosječnom ocjenom 2.27.

Grafikon 16. Mišljenje učenika o tvrdnji *Često mi nedostaje riječi*

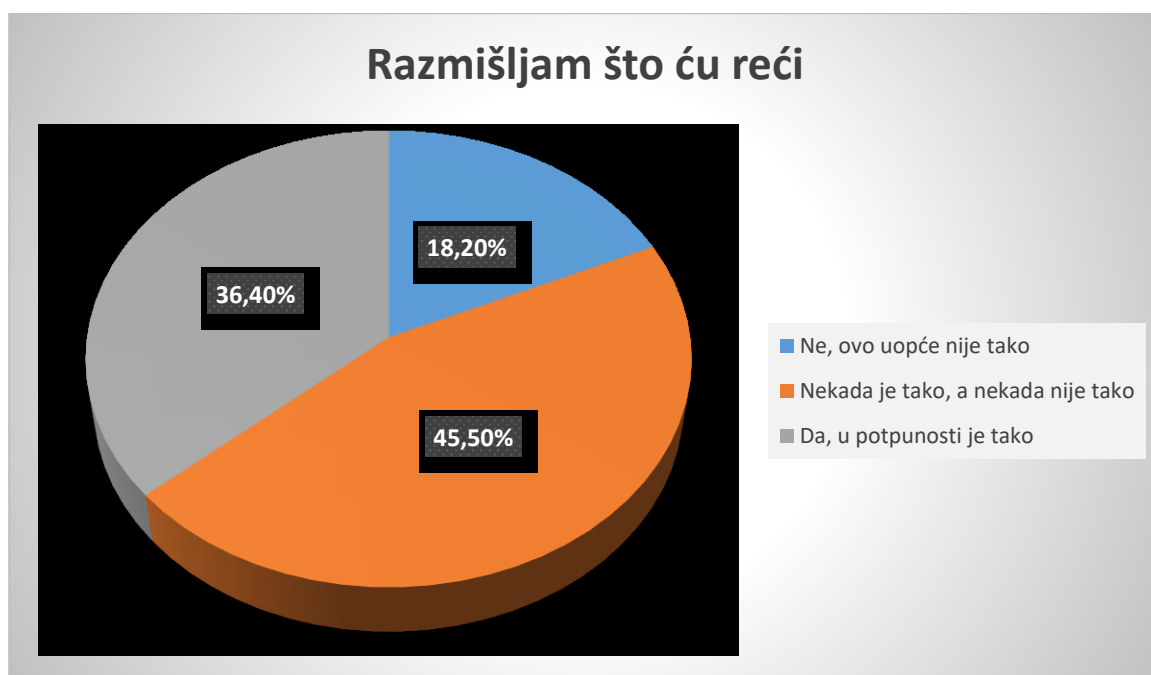
Komunikacijske vještine

U kategoriji *Komunikacijske vještine*, *Pažljivo slušam* tvrdnja je na koju je četvero učenika, tj. njih 36.4 % dalo odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je njih sedmero, odnosno 63.6 % na istu tvrdnju dalo odgovor *Da, u potpunosti je tako*. Na temelju dobivenih rezultata tvrdnje *Pažljivo slušam* može se zaključiti kako većina učenika pažljivo sluša dok netko drugi govori. U prosjeku učenici tvrde da pažljivo slušaju, s prosječnom ocjenom 4.27.

Grafikon 17. Mišljenje učenika o tvrdnji *Pažljivo slušam*

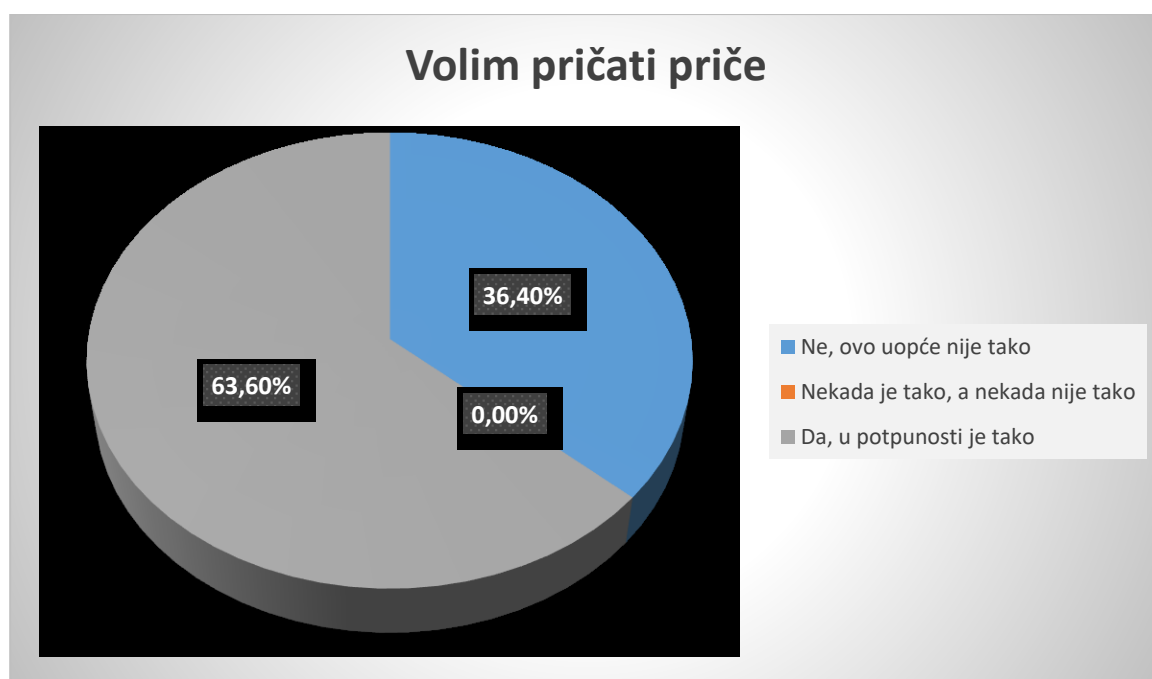
Razmišljam što ću reći tvrdnja je na koju je samo dvoje učenika, odnosno njih 18.2 %, reklo *Ne, ovo uopće nije tako*, petero učenika, tj. njih 45.5 %, dalo je odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako* i četvero učenika, odnosno njih 36.4 %, na istu tvrdnju dalo odgovor *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da nekada razmišljaju što će reći, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.36.

Grafikon 18. Mišljenje učenika o tvrdnji *Razmišljam što ću reći*

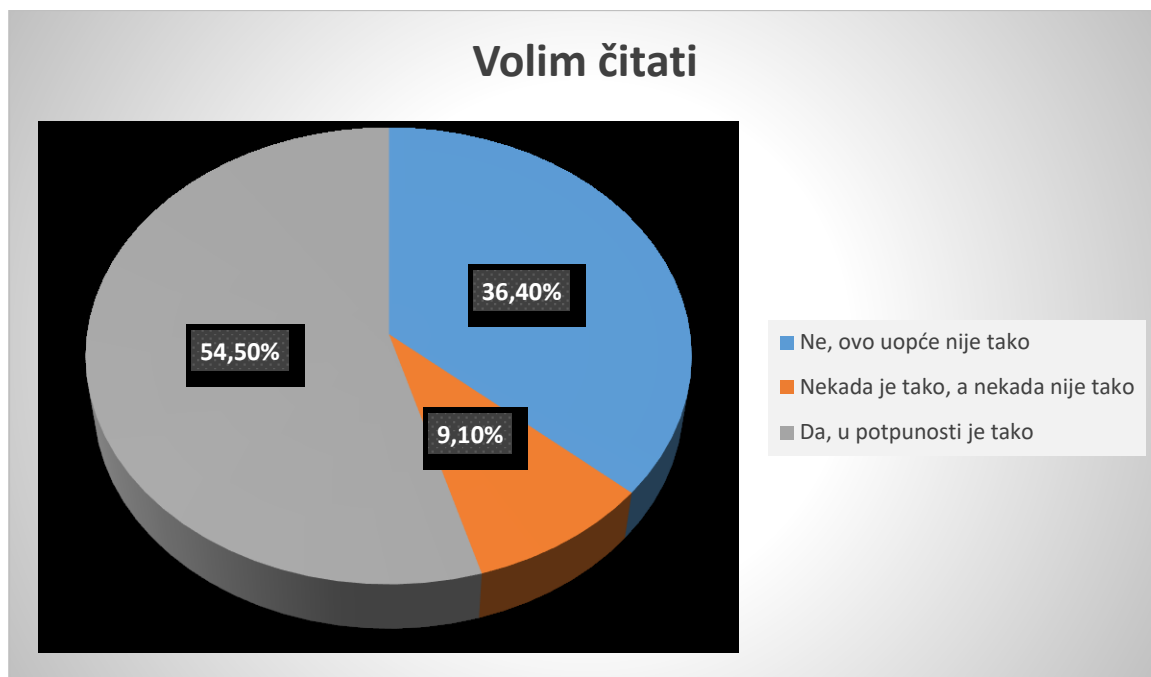
Jezične djelatnosti u školi

U kategoriji *Jezične djelatnosti u školi*, *Volim pričati priče* tvrdnja je na koju je četvero učenika, odnosno njih 36.4 %, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je preostalih sedmero učenika, tj. 63.6 % učenika na istu tu tvrdnju dalo odgovor *Da, u potpunosti je tako*, čime bi se moglo zaključiti kako većina učenika voli pričati priče, tj. u prosjeku učenici tvrde da nekada vole pričati priče, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.55.

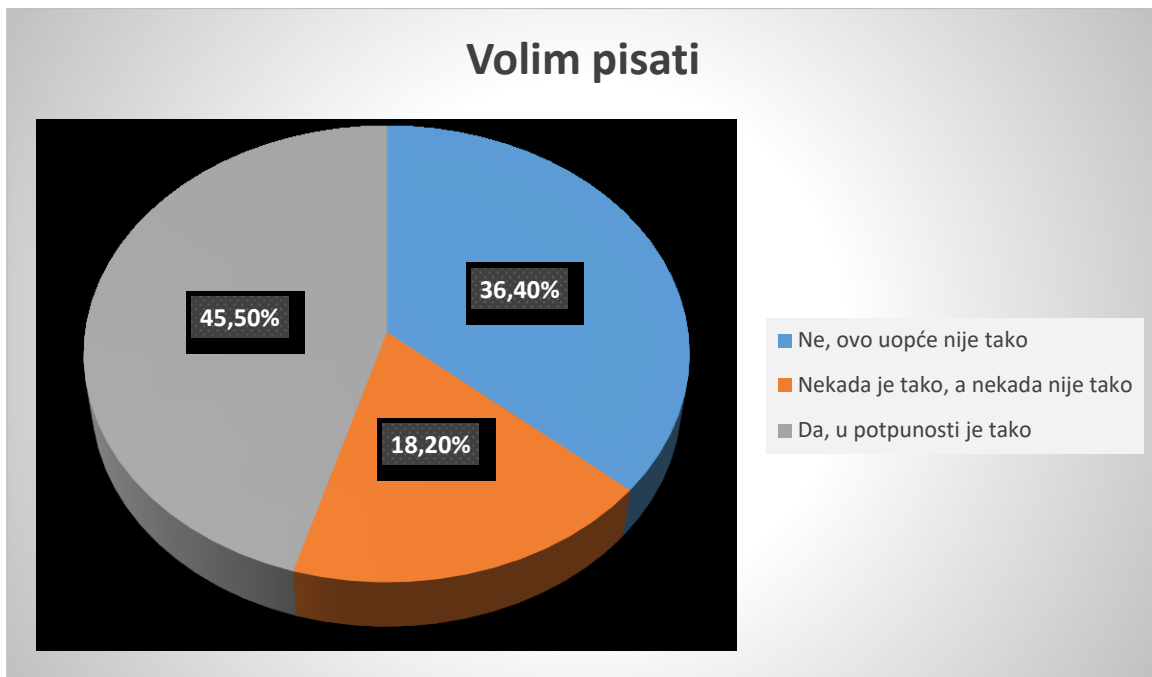
Grafikon 19. Mišljenje učenika o tvrdnji *Volim pričati priče*

Volim čitati tvrdnja je na koju je gotovo četvero učenika, odnosno njih 36.4 %, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, jedan učenik, tj. 9.1 % učenika složilo se kako *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok se preostalih šest učenika, odnosno njih 54.5 %, odlučilo za odgovor *Da, u potpunosti je tako* što i dalje u vodstvo stavlja zaključak kako većina učenika 4.b razreda voli čitati, tj. u prosjeku učenici tvrde da nekada vole čitati, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.55.

Grafikon 20. Mišljenje učenika o tvrdnji *Volim čitati*

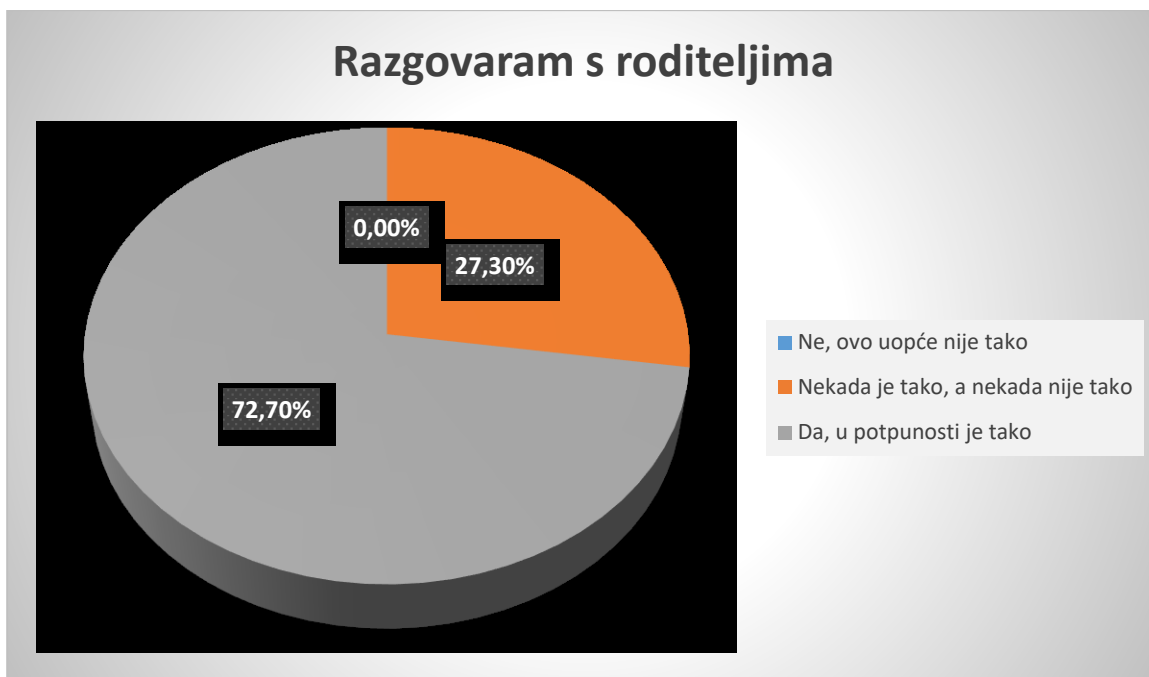
Volim pisati tvrdnja je na koju je gotovo četvero učenika, odnosno 36.4 % učenika, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dvoje učenika, tj. njih 18.2 %, dalo je odgovor kako *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je preostalih petero učenika, odnosno njih 45.5 %, reklo *Da, u potpunosti je tako*. U prosjeku učenici tvrde da nekada vole pisati, a nekada ne, s prosječnom ocjenom 3.18. Dobivenim odgovorima za tvrdnju *Volim pisati* dobili smo razočaravajuće, no suvremene rezultate današnjeg tehnološkog doba i napretka – djeca sve manje pišu što nažalost dovodi do navike „ne“ pisanja i „ne voljenja“ pisanja.

Grafikon 21. Mišljenje učenika o tvrdnji *Volim pisati*

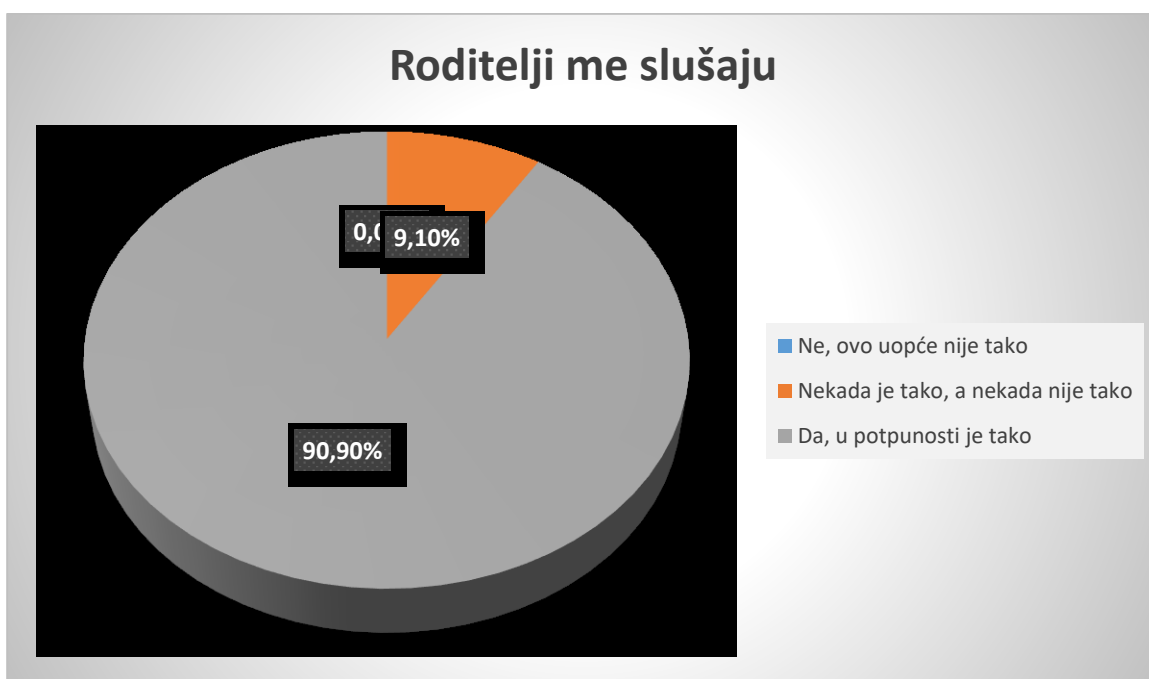
Uključenost roditelja

Razgovaram s roditeljima tvrdnja je čiji rezultati govore mnogo. Troje učenika, odnosno njih 27.3 %, odgovorilo je *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je većina učenika, njih osmero odnosno njih 72.7 % reklo *Da, u potpunosti je tako*. Iz dobivenih rezultata tvrdnje *Razgovaram s roditeljima* može se zaključiti kako učenici 4.b razreda imaju čestu komunikaciju s roditeljima.

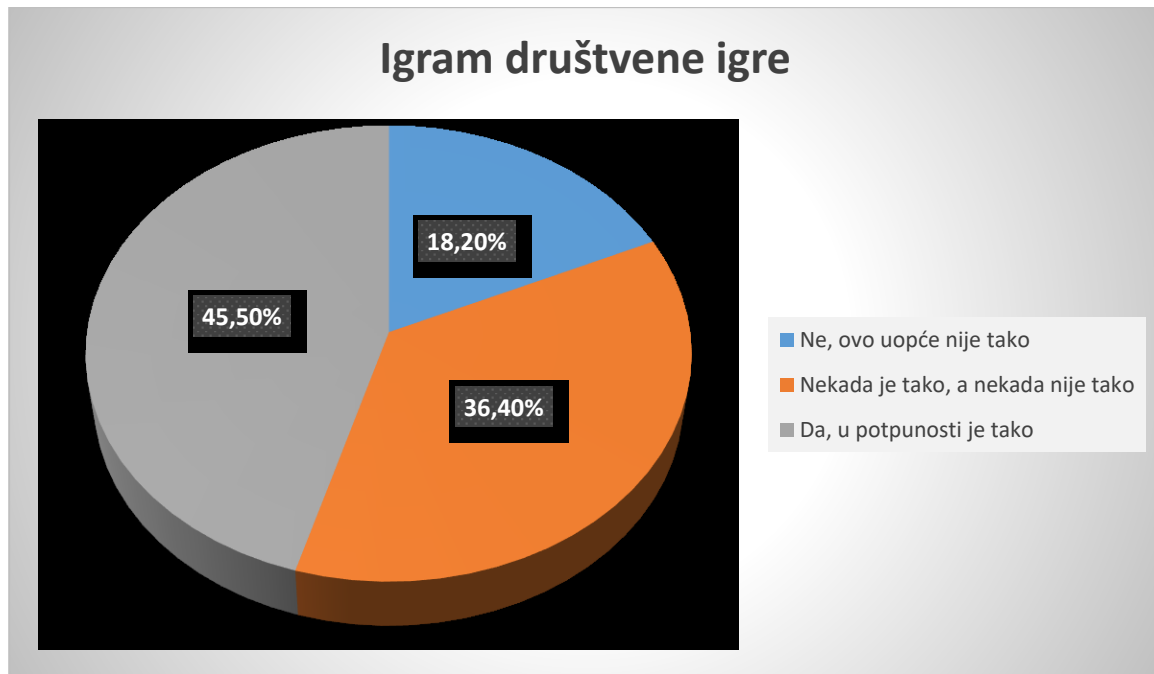
Grafikon 22. Mišljenje učenika o tvrdnji *Razgovaram s roditeljima*

Roditelji me slušaju tvrdnja je na koju je tek jedan učenik, odnosno 9.1 % učenika, dalo odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je gotovo njih deset, odnosno čak 90.9 % učenika odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*, što pozitivno ukazuje na roditeljsku pažnju i poslušnost roditelja učenika 4.b razreda.

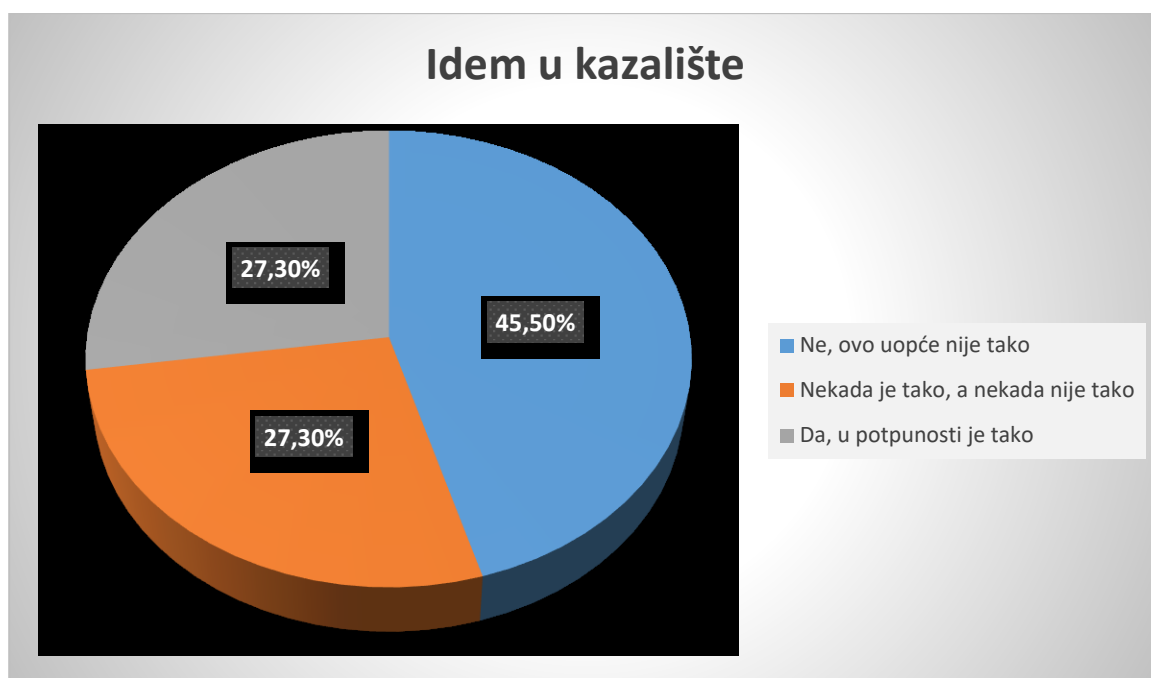
Grafikon 23. Mišljenje učenika o tvrdnji *Roditelji me slušaju*

Igram društvene igre tvrdnja je na koju je dvoje učenika, odnosno njih 18.2 %, odgovorilo odgovorom *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je njih četvero, tj. 36.4 % učenika, odgovorilo *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Većina učenika, odnosno njih petero, 45.5 %, na tvrdnju *Igram društvene igre*, dalo je odgovor *Da, u potpunosti je tako*.

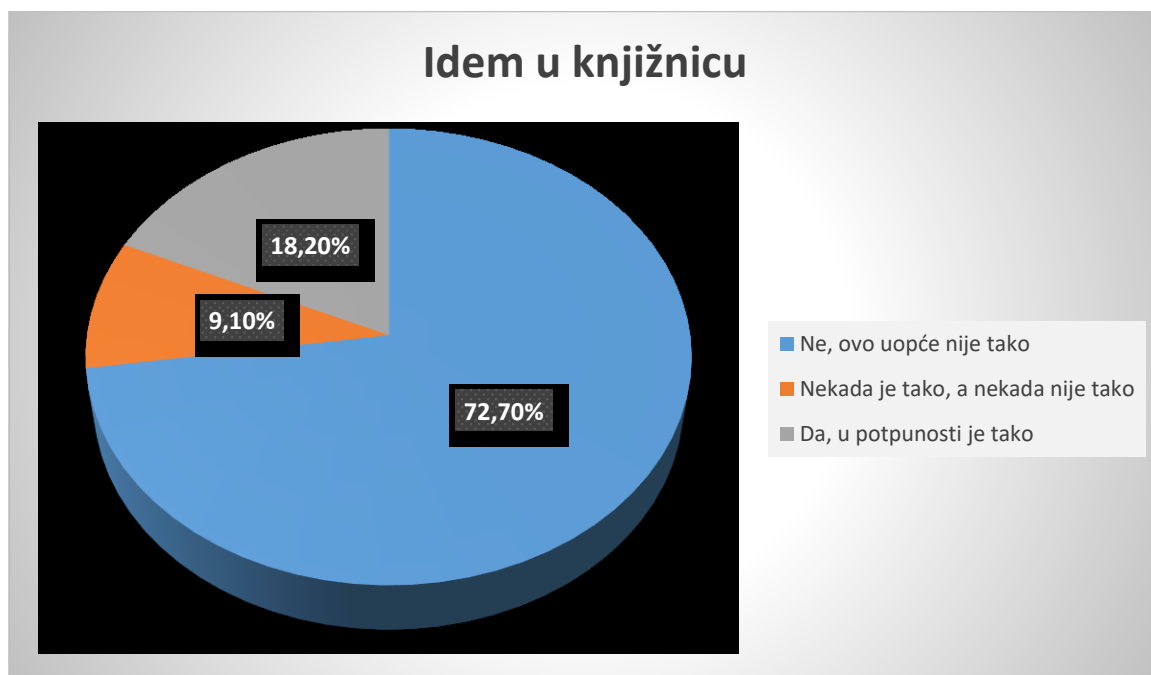
Grafikon 24. Mišljenje učenika o tvrdnji *Igram društvene igre*

Idem u kazalište tvrdnja je na koju je gotovo petero učenika, odnosno njih 45.5 %, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*, dok je troje njih, tj. 27.3 % učenika, dalo odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*. Preostalih troje učenika, također njih 27.3 %, odgovorilo je s *Da, u potpunosti je tako*. Rezultatima tvrdnje *Idem u kazalište* može se zaključiti kako učenici 4.b razreda nedovoljno posjećuju kazališta.

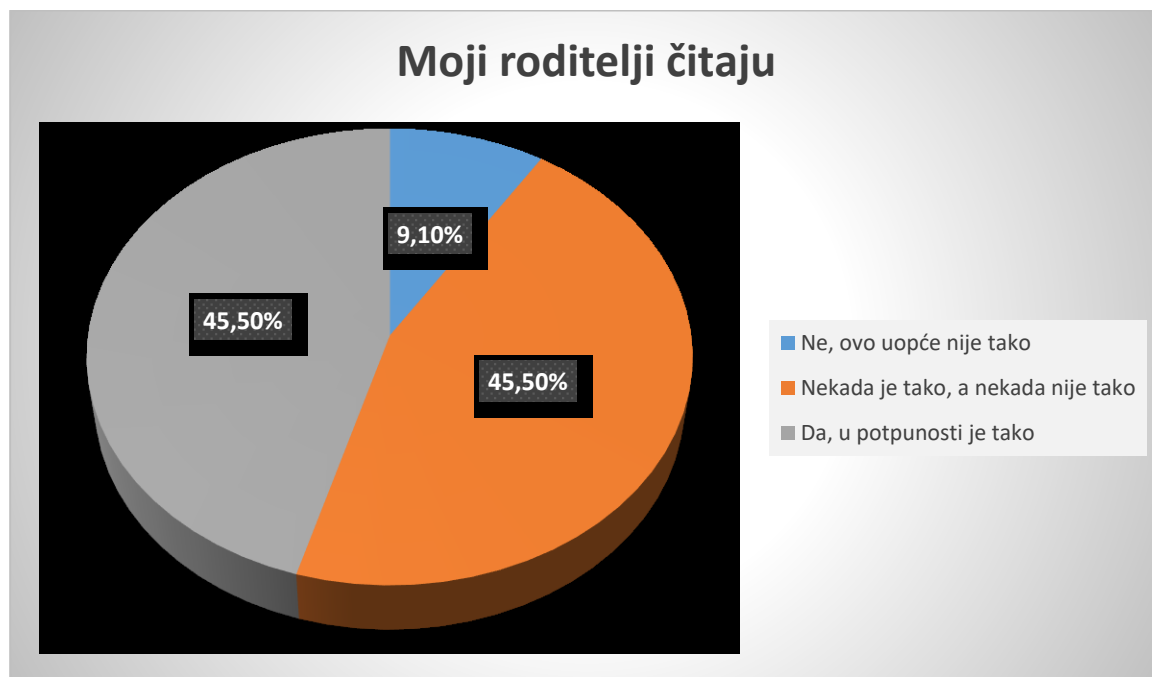
Grafikon 25. Mišljenje učenika o tvrdnji *Idem u kazalište*

Idem u knjižnicu tvrdnja je na koju je gotovo osmero učenika, odnosno njih gotovo 72.7 %, dalo odgovor *Ne, ovo uopće nije tako*. Jedan učenik, odnosno 9.1 % učenika, dalo je odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je samo dvoje učenika, odnosno njih 18.2 %, odgovorilo s *Da, u potpunosti je tako*. Dolazi se do zaključka kako velika većina učenika 4.b razreda ne odlazi u knjižnicu, što je poražavajuće.

Grafikon 26. Mišljenje učenika o tvrdnji *Idem u knjižnicu*

Moji roditelji čitaju tvrdnja je na koju je tek jedan učenik, tj. 9.1 % učenika, odgovorilo s *Ne, ovo uopće nije tako*. Petero učenika, odnosno njih 45.5 %, dalo je odgovor *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok je preostalih petero, također njih 45.5 %, dalo odgovor *Da, u potpunosti je tako*.

Grafikon 27. Mišljenje učenika o tvrdnji *Moji roditelji čitaju*

Drugi problem istraživanja bio je ispitati samoprocjenu učenika o svojim govornim vještinama nakon provedbe debate. *Mann-Whitneyevim Testom* odredio se smjer kretanja razlika učeničkih odgovora između upitnika provedenog prije provedbe triju debata i upitnika provedenog/danog nakon provedbe triju debata. Dakle, napravio se test stavova učenika prije i nakon provedbe triju debata te se usporedili njihovi stavovi. Pokazalo se da su stavovi u samoprocjeni pozitivniji nakon provedbe triju debata, ali nisu statistički značajno pozitivniji.

Javno govorenje

Dakle, rezultati *Mann-Whitneyjevog Testa* u tvrdnji *Nije mi problem govoriti* u drugome testiranju prikazuju da je provedba istraživanja utjecala da je manjem broju učenika problem govoriti (MR1 = 11.73, MR2 = 11.27). Učenici su tijekom triju debata pokazali svoje govorne vještine i stav prema govorenju, ali i određenim temama. Ovisno o temi koja je bila, učenici su bili razgovorljiviji, i obrnuto, što je zasigurno dovelo do promjene stava.

U tvrdnji *Rado govorim* u drugome testiranju, rezultati su prikazali kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika rado govori (MR1 = 11.05, MR2 = 11.95). Učenici su kroz tri debate imali priliku govoriti (javno nastupiti sa svojim mišljenjem o određenoj temi) i uvidjeli da im to može donijeti dobrobit - da se svojim stavom mogu izboriti za daljnji tijek događaja pa se samim time i njihov stav tvrdnje *Rado govorim* mijenja.

U tvrdnji *Uvijek postavljam pitanja* u drugome testiranju, rezultati su prikazali kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika uvijek postavlja pitanja (MR1 = 11.68, MR2 = 11.32). Debata ne iziskuje pitanja, već odgovore, argumente kojima će „pobiti“ argumente suprotstavljene strane. Učenici su u debati bili ograničeni od postavljanja pitanja. Imali su slobodu govora kojim su se morali izboriti za svoj stav. Pitanja koja su postavljali bila su upućena voditelju istraživanja zbog tema i strukture debata.

U tvrdnji *Volim raspravljati*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedba istraživanja vrlo pozitivno utjecala da veći broj učenika voli raspravljati (MR1 = 10.14, MR2 = 12.86). Smatram kako su stavovi tvrdnje *Volim raspravljati* najveći pokazatelj ovog provedenog istraživanja. Učenici su uvidjeli dobrobit i razne vještine, od govornih do psiholoških, koje jedna debata iziskuje iz njih. Uvidjeli su koliko je važno, a ujedno i zabavno, raspravljati i iznositi svoje vlastito mišljenje drugom misaonom biću. Na učenicima se tijekom svih debata vidjela žar u očima i čuo taj isti žar u govoru, što je izuzetno za vidjeti, čuti i doživjeti.

U tvrdnji *Volim recitirati*, učenici u drugome testiranju pokazuju da je provedba istraživanja pozitivno utjecala da veći broj učenika voli recitirati (MR1 = 11.23, MR2 = 11.77). Potaknuti iskustvom iznošenja svog kritičkog mišljenja pred ostalim učenicima njihova razreda kroz sve tri debate, učenici su promijenili svoj stav prema recitiranju koje se također odvija pred istom publikom, ali s bitnom razlikom - nema argumenata, iznošenja vlastitog stava i promišljanja o istom.

Neverbalna komunikacija te (ne)sigurnost tijekom javnog govorenja

U tvrdnji *Mašem rukama*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika maše rukama tijekom govora (MR1 = 11.23, MR2 = 11.77). Suprotstavljene strane morale su se izboriti za pažnju tijekom cijele debate. Svaki učenik imao je nešto za reći pa je u mnogo trenutaka izbila buka jer je svaki učenik jedva čekao izreći svoj stav prema izgovorenoj argumentaciji i dati svoj kontra argument. Dakle, ruke su radile tijekom cijele debate.

U tvrdnji *Kad govorim znoje mi se ruke*, rezultati učeničkih odgovora u drugome testiranju prikazuju da je provedba istraživanja utjecala da se manjem broju učenika znoje ruke kada govore (MR1 = 11.73, MR2 = 11.27). Kroz tri provedene debate učenici su uvidjeli težinu javnog govora, ali i uporabe argumentacije. Javno iznošenje mišljenja i stavova, i sam javni govor općenito, velikoj je većini ljudi (uključujući i djecu) veoma stresan zadatak koji dovodi do brojnih tjelesnih promjena pa tako i promjena u stavovima.

U tvrdnji *Počinjem se crvenjeti* u drugome testiranju, učenički odgovori prikazuju da je provedba istraživanja utjecala da se manji broj učenika počinje crvenjeti (MR1 = 12.09, MR2 = 10.91). Kao što je prethodno spomenuto, javni nastup zahtjeva brojne discipline i vještine. Jedna od njih je zasigurno i čvrstoća te samouvjerenost. Što je govornik samouvjereniji i čvršći u svom javnom nastupu i govoru, to će se manje iskazati u fizičkom obliku. Ono što je doprinijelo promjeni stava učenika je iskustvo koje su ponovili tri puta (kroz tri provedene debate).

U tvrdnji *Imam strah čitati* imamo izjednačene stavove. Dakle, učenici u drugome testiranju pokazuju jednake stavove kao i u prvome testiranju (MR1 = 11.50, MR2 = 11.50). Strah od čitanja sve je manji jer sada u prvi plan uskače strah od javnog govorenja koji se, sudeći prema tijeku provođenja svih triju debata, ipak i on negdje sakrio. Većina učenika bila je veoma komunikativna i aktivna tijekom svih triju provedenih debata.

U tvrdnji *Zamuckujem*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedeno istraživanje veoma pozitivno utjecalo da manji broj učenika zamuckuje tijekom govorenja (MR1 = 12.68, MR2 = 10.32). Prolaskom prve debate učenici su bili sve opušteniji i samouvjereniji u svojim argumentiranjima. Nakon određenog vremena zaboravili su na sve oko sebe i bili su fokusirani na samo ono o čemu govore što im nije više predstavljalo prepreku, već naprotiv, toliko su se opustili da su i jedna i druga strana počeli u isto vrijeme iznositi svoje argumente i protuargumente. Dakle, „izbila“ je prava rasprava.

Misaono - verbalni dio

U tvrdnji *Puno razmišljam*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika više razmišlja (MR1 = 11.41, MR2 = 11.59). Debata je od učenika iziskivala veliku koncentraciju, pažnju i promišljanje. Svaki argument kojeg su učenici dali trebao je biti smislen i jak kako bi mogao čvrsto stajati uz tvrdnju za koju se učenici zalažu. Dakle, kroz cijelu debatu protezalo se promišljanje koje je trebalo biti brzo, smisljeno i cjelovito.

Verbalna komunikacija

U tvrdnji *Često mi nedostaje riječi*, učenici u drugome testiranju pokazuju bolje rezultate, tj. učenicima nedostaje manje riječi, što bi značilo da je debata koja se provodila pozitivno utjecala na verbalni dio učenika (MR1 = 10.36, MR2 = 12.64). Debata iziskuje promišljeno iznošenje argumenata koji će „pobiti“ argumente druge strane. Svjesni koliko je jaka riječ i koliko dobro treba biti pripremljen za izgovaranje iste, učenicima se stav tvrdnje *Često mi nedostaje riječi* mijenja.

Komunikacijske vještine

U tvrdnji *Pažljivo slušam*, učenici u drugome testiranju pokazuju jednak stav (MR1 = 11.50, MR2 = 11.50). Priroda 4.b razreda teško će se mijenjati unatoč izazovnim zadacima koji se pred njih stave. Razigrani kada im se igra dopusti, ali vrijedni i kreativni kada posao treba obaviti.

U tvrdnji *Razmišljam što ću reći*, učenici u drugome testiranju pokazuju veliki odmak i pozitivnu promjenu u stavu. Provedba istraživanja uvelike je utjecala da veći broj učenika razmišlja što će reći tijekom svog govora (MR1 = 9.64, MR2 = 13.36). Stavovi tvrdnje *Razmišljam što ću reći* u drugome testiranju govore *Može se!*. Još jedna od tvrdnji koja je veliki pokazatelj uspješnosti ovoga istraživanja. Učenici su tijekom svih triju debata morali pažljivo razmisliti što i kako će reći u što kraćem vremenskom intervalu što ih je poticalo na konstantno razmišljanje o oblikovanju svojih misli koje će pretočiti u riječi. A zna se, svaka riječ u debati važna je i gleda se pod posebnim povećalom „ s druge strane“. Dakle, učenici su uvidjeli važnost promišljanja što je veliki pomak u obrazovnom smjeru.

Iako jezične djelatnosti i uključenost roditelja nisu bili u fokusu istraživanja, htjeli smo vidjeti hoće li u nekim drugim jezičnim promjenama biti promjena.

Jezične djelatnosti

U tvrdnji *Volim pričati priče*, učenici u drugom testiranju pokazuju da je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika voli pričati priče (MR1 = 11.77, MR2 = 11.23). Poticati djecu (i učenike) da od malih nogu stvore naviku čitanja za obrazovanje, ali i čovječanstvo općenito, napraviti će mnogo. Ključ je upornost - na kraju i s jedne i s druge strane to no nakon određene dobi više nije roditeljska, ali i učiteljska briga. Zato su *naši stari voljeli reći, željezo se kuje dok je vruće!*

U tvrdnji *Volim čitati*, učenici u drugome testiranju pokazuju da je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika voli čitati (MR1 = 11.68, MR2 = 11.32). Kao što je prethodno spomenuto, čitalačke navike učenika osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj izrazito su male te je potrebno mnogo više truda i vremena za poticanje istih što dovodi do ovakvog stava učenika vezanog uz tvrdnju *Volim čitati*.

U tvrdnji *Volim pisati*, učenici u drugome testiranju pokazuju da je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika voli pisati (MR1 = 11.82, MR2 = 11.18). Nažalost u današnje tehnološki napredno doba sve se manje piše. Kako u svakodnevnom tako i u školskom životu. Olovku su zamijenili pametni telefoni, tableti i prijenosna računala koja polako ali sigurno brišu tragove grafita. Kaže se kako se jednom zapisano lakše pamti. Svaka riječ koja se stavlja na papir prvo mora proći prstima, kroz dlan, zatim ruke i tako sve do moždanih vijuga koje će napisanu riječ procesuirati te upamtiti. Zato je izuzetno važno od malih nogu razvijati pisanje koje pridonosi i razvoju fine motorike. Dječji prsti malim sitnim kretnjama pokreću zglobove koji pomažu u stvaranju i oblikovanju slova. I to nije sve. To oblikovanje slova, naposljetku je oblikovanje koje stvara vlastiti identitet – vlastiti rukopis. Ako se ubrzo nešto ne promijeni, izgubit će se vlastiti identitet.

Uključenost roditelja

U tvrdnji *Razgovaram s roditeljima*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika razgovara s roditeljima (MR1 = 11.64, MR2 = 11.36). Razgovor s roditeljima važan je i nezaobilazan u životu svakog djeteta. Razgovorom se može postići, ali i spriječiti mnogo. Zato je poticanje razgovora s roditeljima jedan od nezaobilaznih stanica u samome školstvu. Roditelj je djetetu vodilja koja ga štiti i usmjerava na zatrtom putu.

U tvrdnji *Roditelji me slušaju*, učenici u drugome testiranju pokazuju jednake stavove (MR1 = 11.50, MR2 = 11.50). Svakome djetetu potrebno je da ga se poslušaju. Ono to možda neće naglas reći, ali će osjećati. Svaki roditelj ima svoj stil odgoja- stil roditeljstva. Bilo da se radi o autoritativnom, ili pak autoritarnom, svaki roditelj treba svoje dijete naučiti slušati. Kako postoje različiti roditelji, tako postoje i različita djeca. Bilo da se radi o introvertu ili ekstrovertu, bitno je znati svoje dijete. Njegove reakcije i ponašanja reći će mnogo. Zato je s djetetom potrebno pričati, a još potrebnije slušati ga!

U tvrdnji *Igram društvene igre*, učenici u drugome testiranju pokazuju kako je provedba istraživanja utjecala da veći broj učenika igra društvene igre (MR1 = 11.64, MR2 = 11.36). Nastavno na tehnološki napredak modernoga doba, društvene su igre zasjenjene. Sukladno tome, dobiven je i takav stav u tvrdnji *Igram društvene igre*. Potaknuta Osnovnom školom Središće, uvidjela sam da se to može spriječiti. Svaki razred sadrži brojne društvene igre koje se mogu igrati na tepihu za vrijeme odmora. Društvene igre, kao na primjer, *Memory*, pospješuju razvitak pamćenja koji je u današnje vrijeme prijeka potreba. Istraživanja su pokazala da se dječja koncentracija uvelike smanjila. Mozak zbog korištenja pametnih telefona i tableta treba neprestanu simulaciju. Društvene mreže napravile su zamku u koju upadaju gotovo svi – od malih do velikih. Brzi i kratki videozapisi napravili su mozgu da brzo i kratko razmišlja. Pravi primjer je *TikTok* koji se sastoji od kratkih i mnogobrojnih zapisa koji stvaraju ovisnost o daljnjem listanju. Zato je od velike važnosti „micati djecu s mobitela“ i ostalih tehnoloških „višaka“.

U tvrdnji *Idem u kazalište*, učenici u drugome testiranju pokazuju iznenađujuće pozitivan utjecaj provedbe istraživanja da veći broj učenika ide u kazalište (MR1 = 10.77, MR2 = 12.23). Vječito je pitanje- *kino ili kazalište?* Kako bi odgovor na to pitanje bio lakši, potrebno je u školstvo uključivati izobrazbu o istome. Valja naglasiti kako su kazalište i kino dva naočigled jedinstvena medija, no ono što ipak kazalište ima, a kino nema, jest zornost. Zorna demonstracija priče koju se može jedinstveno doživjeti i ispratiti. Zato je na radost vidjeti da

učenici prepoznaju čar odlaska u kazališta. Kao i za tango, i za odlazak u kazalište potrebno je barem dvoje. Što bi značilo, važno je poticati odlaske u kazališta i od strane roditelja.

U tvrdnji *Idem u knjižnicu*, učenici u drugome testiranju pokazuju još jedan iznenađujuće pozitivan utjecaj provedbe istraživanja da veći broj učenika ide u kazalište (MR1 = 10.41, MR2 = 12.59). Biti načitan ujedno znači i *biti bogat*. Susresti se s *načitanim čovjekom* susret je prožet divljenjem i propitkivanjem. Ulaz u svijet knjige, ulaz je u nove vidike, nove rječnike i nove osjećaje. Čitanje knjiga može se opisati kao jedan oblik ovisnosti. Kada jednom započneš, teško je stati. Navika nije dobila takav naziv jer je nešto napravljeno samo jednom, već je napravljeno mnogo puta. No kako bi nešto postalo *navikom*, treba biti uporan.

U tvrdnji *Moji roditelji čitaju*, učenici u drugome testiranju pokazuju jednak stav kao i u prvome testiranju (MR1 = 11.50, MR2 = 11.50). Uvjeti i okolnosti u kojima ljudi žive različiti su. No jedna je rečenica koja je uvijek jednaka: *Tko hoće nađe način, tko neće nađe izliku*.

Analizirajući dobivene odgovore učenika, donose se sljedeći zaključci. Statistički značajna razlika učenika u samoprocjeni govornih vještina nakon provedbe triju debata ne postoji, no postoji neznatna razlika. Prema rezultatima, tj. učeničkim odgovorima, provedba istraživanja pozitivno je utjecala na samoprocjenu govornih vještina učenika. Također, učenici se ne razlikuju statistički u samoprocjeni govornih vještina s obzirom na spol, čitalačke navike i vrijeme provedeno pred ekranima, no također postoji neznatna razlika. Prema rezultatima, provedba istraživanja pozitivno je utjecala na čitalačke navike učenika s obzirom da je veći broj učenika u drugome testiranju odgovorio da voli čitati i da ide u knjižnicu.

Treći problem istraživanja bio je opisati grupnu dinamiku tijekom debate; uporabu argumentacije; korištenje kritičkog mišljenja; povezanost emocionalne ekspresije i načina govorenja.

Tema prve debate bila je *Život na selu bolji je od života u gradu*. Učenici su podjednako, ali nasumično, podijeljeni u skupine *ZA* i *PROTIV*. Prije početka debate, svaka skupina svoje je argumente zapisala na papir. Prva polovica prve debate tekla je uz pomoć papira, no ono što je bilo veoma zanimljivo vidjeti na kraju, kada su se učenici opustili, uslijedila je prava burna rasprava koja je iziskivala i smirivanje učenika. Papir, dakle, više nije bio potreban.

Argumenti su bili kratki i jasni.

Skupina ZA (neki od izdvojenih argumenata):

1. *U selu je čišći zrak nego u gradu.*
2. *U selu ima više domaćih proizvoda.*
3. *Manji je promet.*
4. *U gradu smrdi kanalizacija.*
5. *U gradu ima puno prevaranata.*
6. *U selu ima više njiva.*
7. *Ima puno zelenila.*
8. *Vode nisu zagađene.*
9. *Ima puno biljaka i životinja.*
10. *Ljudi se hrane domaćom hranom i zdravije.*
11. *U gradu je hrana u dućanima špricana.*
12. *Ima puno prostora u selu.*
13. *Možeš imati veliku kuću i vrt.*
14. *Možeš imati puno životinja.*
15. *U selu ima puno prirodnih parkova.*

Skupina PROTIV (neki od izdvojenih argumenata):

1. *U selu su sva važna mjesta daleko*
2. *Selo je manje od grada i ima manje mjesta za kuće.*
3. *U selu je lošije i manje školovanje.*
4. *U gradu su bolji poslovi nego u selu.*
5. *U gradu ima više turizama.*
6. *Bolje je za raditi.*
7. *U gradu je sve bliže.*
8. *Selo nema fakultete.*
9. *U selu nema kulturnih ustanova, kina npr. HNK i muzeji.*
10. *U gradu su manji stanovi pa manje moraš čistiti.*
11. *U gradu ima više mjesta za stanovništvo.*
12. *U gradu ima više važnih događaja; advent, festival.*
13. *U gradu ima lijepih mjesta za šetnje, npr. Maksimir.*
14. *U gradu ima restorana i mjesta za nešto pojesti; arena*

15. *Selo nema policijske stanice.*

Kada je grupa *PROTIV* izgovorila argument *Selo nema policijske stanice*, nekoliko dječaka iz grupe *ZA* hitro se nadovezalo sa svojim protuargumentom kako selo ima policijske stanice te su ih počeli nabrajati.

Tema druge debate bila je *Gledanje filmova u kinu bolje je od gledanja filmova kod kuće*. Motivirani prvom debatom, ali i tematikom druge, učenici su istim žarom te odličnom argumentacijom raspravljali o gledanju filmova u kinu i kod kuće.

Skupina *ZA* (neki od izdvojenih argumenata):

1. *Kino ima veći ekran.*
2. *Kino ima „Golden“ Class.*
3. *U kinu ima 3D i 4D filmova.*
4. *U kinu možeš gledati filmove koji još nisu došli na TV.*
5. *Možeš slaviti rođendan u kinu.*

Skupina *PROTIV* (neki od izdvojenih argumenata):

1. *U kinu je preveliki ekran, možete oštetiti oči.*
2. *U kinu ima reklama na početku.*
3. *U kući smo sigurniji.*
4. *Kada ideš u kino, trebaš na WC, nitko ne može zaustaviti video.*
5. *Kod kuće možeš gledati bilo koji film i i zaustaviti ga pa igrati igrice.*

Tema treće debate bila je *Novac je važniji od zdravlja*. Zadnja debata osmišljena je tako da dječaci i djevojčice tvore dvije zasebne skupine. Dječaci su bili dodijeljeni skupini *ZA*, dok su djevojčice bile skupina *PROTIV*. Unatoč kompleksnijoj temi, učenici su imali zavidne argumente koji se nisu stali nizati. Uslijedila je prava rasprava.

Skupina *ZA* (neki od izdvojenih argumenata):

1. *S novcem možemo kupiti hranu.*
2. *Novcem možemo kupiti lijekove i šta nam treba.*

3. *Novac nam je potreban da možemo ići u školu.*
4. *Ako imamo novaca možemo dići kredit.*
5. *Novcem možemo platiti dugove.*
6. *Novac je važan da treniramo sportove.*

Skupina *PROTIV* (neki od izdvojenih argumenata):

1. *Ako nema zdravlja, nema života, ne treba ti novac.*
2. *Sa zdravljem možeš raditi i onda zaraditi.*
3. *Za novac treba zdravlje, a za zdravlje treba život.*
4. *Ako imaš zdravlje a nemaš novac, novac je beskoristan.*
5. *Zdrav čovjek ima tisuću želja, a bolestan samo jednu.*
6. *Zdravi ljudi su bogati iznutra, a bogati izvana.*
7. *Zdravlje se ne može kupiti novcem.*

Učenicima su se teme debata i sama provedba istih jako svidjele. Bili su izuzetno motivirani svakom temom i njihova međusobna komunikacija te način govorenja koji je pratio njihovu emocionalnu ekspresiju nije ostavljao ravnodušnim. Posebno su se isticale tri djevojčice koje su bile veoma žustre u svojim argumentiranjima. Njihov govor tijela, pokreti ruku i mimika lica govorili su mnogo i sami za sebe. 4.b vrlo je komunikativan i suradljiv razred stoga se može reći kako je bilo veliko zadovoljstvo provesti debatu upravo s njima.

Četvrti problem istraživanja bio je ispitati razlikuju li se učenici statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina nakon provedenih triju debata. Analizirajući dobivene odgovore učenika, donose se sljedeći zaključci. Statistički značajna razlika učenika u samoprocjeni govornih vještina nakon provedbe triju debata ne postoji, no postoji neznatna razlika. Prema rezultatima, tj. učeničkim odgovorima, provedba istraživanja pozitivno je utjecala na samoprocjenu govornih vještina učenika.

Peti problem istraživanja bio je ispitati razlikuju li se učenici statistički značajno u samoprocjeni govornih vještina s obzirom na spol, čitalačke navike i vrijeme provedeno pred ekranima.

Također, učenici se ne razlikuju statistički u samoprocjeni govornih vještina s obzirom na spol, čitalačke navike i vrijeme provedeno pred ekranima, no također postoji neznatna razlika. Prema rezultatima, provedba istraživanja pozitivno je utjecala na čitalačke navike učenika s obzirom da je veći broj učenika u drugome testiranju odgovorio da voli čitati i da ide u knjižnicu.

7. ZAKLJUČAK

Sumirajući rezultate dobivene upitnikom, može se zaključiti da većina ispitanih učenika nema problem s govorenjem pred razredom i općenitim govorom pred drugima. Također, većina učenika uvijek postavlja pitanja kada im nešto nije jasno, dok manji broj učenika voli recitirati ili glumiti pred drugima. Većina učenika pažljivo sluša dok netko drugi govori, ali i u istim trenucima razmišlja što će svome sugovorniku reći ili što će ga pitati. Također kada trebaju nešto reći glasno, većina učenika puno razmišlja dok se ne odluči javiti.

Mali broj ispitanih učenika ima problem sa strahom, znojenjem ruku, crvenjenjem, zamuckivanjem i nedostajanjem riječi tijekom govorenja pred razredom.

Što se tiče jezičnih djelatnosti koje nisu bile u fokusu istraživanja, može se zaključiti kako većina učenika voli pričati priče i prepričavati, voli čitati slikovnice/knjige, dok malo manji broj učenika voli pisati sastavke, priče i stripove.

Što se uključenosti roditelja tiče, koja također nije bila u fokusu istraživanja, većina ispitanih učenika svakodnevno razgovara sa svojim roditeljima koji ih slušaju dok govore. Manji broj učenika s roditeljima igra društvene i druge igre. Što se odlaska u kazališta i knjižnice tiče, veći broj učenika ponekad s roditeljima ide u kazalište, dok manji broj učenika ponekad s roditeljima odlazi u knjižnice. Također, većina roditelja učenika često čita.

Volim raspravljati glasno s drugima tvrdnja je koja je upravo zbog teme ovog istraživanja odvojena od ostalih. Čak 64% učenika na tvrdnju *Volim raspravljati glasno s drugima* odgovorilo je s *Ne, ovo uopće nije tako*, 36% odgovorilo je s *Nekada je tako, a nekada nije tako*, dok niti jedan učenik nije dao odgovor *Da, u potpunosti je tako*. Ovi rezultati dovode do brojnih pitanja, ali i jednog bitnog zaključka - učenici mlađe školske dobi nedovoljno su uključeni u raspravljanja i debatiranja koja su, kao što je u radu prethodno već spomenuto, nužna za razvoj kritičkog mišljenja, oblikovanje argumenata i stavova, građenje odgovornosti, tolerancije i samosvijesti učenika poštujući tuđa mišljenja i stavove. Bitno je naglasiti da iako

nemamo statistički značajne razlike, ovo provedeno istraživanje utjecalo je na samoprocjenu učenika o svojim govornim vještinama. Nakon provedenih debata, učenici su bili svjesniji svojih govornih mogućnosti te opušteniji i motiviraniji u slaganju i izgovaranju istih.

Debata u nastavi oblikuje, obogaćuje te izgrađuje učenika, ali i samu nastavu. Stoga je od velike važnosti za njih i njihovu budućnost, poticati učenike da govore - ali i da čuju! Jer kao što je jednom davno rekao Kvintilijan – *Pjesnikom se rađa, govornikom se postaje!*

Literatura

1. Aladrović Slovaček, K. & Pintar, B. (2013). Sociolingvistički i psiholingvistički aspekti razvoja komunikacijske kompetencije u ranome poučavanju hrvatskoga jezika. Zagreb, Europski centar za napredna i sustavna istraživanja (ECNSI); Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 17-28. Preuzeto s <https://www.bib.irb.hr:8443/642962>
2. Aristotel (1989). Retorika, prijevod i predgovor Marko Višić. Zagreb: Naprijed.
3. Bagarić, V. i Mihaljević Djigunović, J. (2007). DEFINIRANJE KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE. Metodika, 8 (14), 84-93. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/26943>
4. Bjelanović Dijanić, Ž. (2012). Neke metode za razvoj kritičkog mišljenja učenika po ERR sustavu. Metodčki ogleđi, 19 (1), 163-179. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/94727>
5. Chan, C.(2009). Assessment: Debate, Assessment Resources@HKU, University of Hong Kong. Preuzeto s https://ar.talic.hku.hk/am_debate.htm
6. Common, D. L. (2006). Conversation for education: The tool of pedagogy in Universities.
7. Preuzeto s <http://journals.ufv.ca/rr/RR21/article-PDFs/common.pdf>
8. Devitt, R. (2019). 10 Benefits of Debating in Classrooms: Importance of debate in Education. Preuzeto s <https://howdoihomeschool.com/benefits-debating-education-importance/>
9. Gojević, S., Winkler, Ž. (2020). Debata u nastavi. Edutorij. Preuzeto s <https://edutorij.carnet.hr/materijali/2667638>

10. Hrvatsko debatno društvo, mrežno izdanje. 2021.
Preuzeto s <https://hdd.hr/wp-content/uploads/2021/02/Karl-Popper-debatni-format-HDD-1.pdf>
11. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Preuzeto s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/retorika>
12. Kišiček, G. (2018). Politika i retorika. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk.
13. Lupis, N. (2002). Komunikacija. Dijete, vrtić, obitelj, 8 (28), 19-22. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/181821>
14. Miljak, A. (1987). Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi, Zagreb: Školska knjiga.
15. Pavličević-Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike. Zagreb: Alfa.
16. Piaget, J. (1977). The language and thought of the child. New York: Harcourt, Brace.
17. Pranjković, I. (2009). BENE DICENDI SCIENTIA Michel Meyer, Benoît Timmermans i Manuel Maria Carilho POVIJEST RETORIKE OD STARIH GRKA DO NAŠIH DANA (Disput, Zagreb, 2008.). FLUMINENSIA, 21 (1), 225-230. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/43490>
18. Prebeg-Vilke, M. (1991). Vaše dijete i jezik: materinski, drugi i strani jezik. Zagreb: Školska knjiga.
19. Sunara-Jozek, D. (2019). GOVORNIŠTVO – POTREBA U HRVATSKOMU ODGOJNO-OBRAZOVNOMU SUSTAVU. Život i škola, LXV (1-2), 171-180. <https://doi.org/10.32903/zs.65.1-2.13>
20. Škarić, I. (2000). Temeljni suvremenoga govorništva. Zagreb. Školska knjiga.
21. Tatković, N., Diković, M. i Tatković, S. (2016). Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
22. Tomić, Z., Radalj, M. i Jugo, D. (2020). Javna komunikacija. Hum, 15 (23.), 7-37. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/247299>
23. Vrhovac, Y. (2001). Govorna komunikacija i interakcija na satu stranog jezika. Zagreb: Ljevak.
24. Vygotski, L. (1962,1977). Thought and language, Cambridge: M.I.T. Press.
25. Zelenjak, R. (2021). DEBATA: RAZVIJANJE KRITIČKOG MIŠLJENJA I JEZIČNIH VJEŠTINA. Varaždinski učitelj, 4 (5), 292-304. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/index.php/246885>

26. Zorić, V. (2008). Sokratova dijaloška metoda. Život i škola, LIV (20), 27-40.

Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/36894>

Prilozi

Upitnik o samoprocjeni učenika o svojim govornim vještinama

SAMOPROCJENA

PODATCI O ISPITANIKU

Ime i prezime:	_____
_____	_____

1. Označi znakom X u tablici koliko se svaka od navedenih tvrdnji odnosi na tebe.

Da, u potpunosti je tako.

Nekada je tako, a nekada nije tako.

Ne, ovo uopće nije tako.

1. Nije mi problem govoriti pred razredom.			
2. Kad govorim pred razredom, znoje mi se ruke.			
3. Kad govorim pred razredom, počinjem se crvenjeti.			
4. Rado govorim pred drugima.			
5. Kad mi nešto nije jasno, uvijek postavljam pitanja.			
6. Dok nešto objašnjavam pred svima, mašem rukama.			
7. Kad trebam nešto reći glasno, puno razmišljam dok se ne odlučim javiti.			
8. Dok govorim glasno pred svima, često mi nedostaje riječi.			

9. Dok govorim glasno pred svima, pomalo zamuckujem.			
10. Kad trebam čitati na glas pred razredom, imam strah.			
11. Volim raspravljati glasno s drugima.			
12. Volim recitirati ili glumiti pred drugima.			
13. Kad drugi govore, pažljivo ih slušam.			
14. Dok netko nešto govori, razmišljam što ću mu reći ili što ću ga pitati.			
15. Volim pričati priče i prepričavati.			
16. Volim čitati slikovnice/knjige.			
17. Volim pisati sastavke, priče, stripove.			
18. Svakodnevno razgovaram s roditeljima.			
19. Roditelji me slušaju dok govorim.			
20. S roditeljima igram društvene i druge igre.			
21. Ponekad s roditeljima idem u kazalište.			
22. Ponekad s roditeljima idem u knjižnicu.			
23. Moji roditelji često čitaju.			

□

1. Napiši **značenje sljedećih riječi**. Možeš napisati **jednu riječ** koja ima isto ili slično značenje ili **opiši** što riječ ili skup riječi znači.

a) grof = _____

b) raskošan = _____

c) šiti = _____

d) tromi čovjek = _____

e) biti samostalan = _____

f) biti nesiguran = _____

g) šalica s uzorkom = _____

h) znanstvenik = _____

2. Navedi sve igre koje igraš u razredu, kod kuće, vani i kojih se možeš sada sjetiti:

3. Koliko često posjećuješ knjižnicu? Zaokruži!

- a) jednom tjedno
- b) jednom u dva tjedna
- c) jednom mjesečno
- d) nekoliko puta godišnje

4. Koliko vremena dnevno provedeš pred različitim ekranima? Zaokruži!

- a) manje od jednoga sata
- b) jedan do dva sata
- c) dva do tri sata
- d) više od tri sata

5. Što najčešće radiš na ekranima? Napiši!

Fotografije učenika tijekom pripreme debata i debatiranja

Izjava o izvornosti diplomskog rada:

Izjavljujem da je moj diplomski rad, na temu „Debata kao kreativni poticaj na razvoj govornih vještina djece mlađe školske dobi“, izvorni rezultat mojeg rada pod stručnim vodstvom izv. prof. dr. sc. Katarine Aladrović Slovaček i da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)